

اطلاعات سنجی ارزش گذارانه:

هنر ارزیابی پژوهش های علمی، مبتنی بر سنجه ها

مجموعه نوشه هایی، در یادمان هنک اف. مؤئد

ویراستاران: سینزیا داراییو و ولغانگ گلانزل

این اثر، دارای حق کپی رایت می باشد. کلیه حقوق و مقررات متعلق به ناشر است. استفاده از تمام یا بخشی از مطالب مربوطه، به ویژه حقوق ترجمه، چاپ مجدد، استفاده مجدد از تصاویر، خواندن مطالب، پخش، بازتولید مطالب در فیلم های میکروفیلم یا به هر روش فیزیکی دیگر و انتقال یا ذخیره اطلاعات و بازیابی، اقتباس الکترونیکی، نرم افزار رایانه ای، یا استفاده از هر روش مشابه یا متفاوتی که امروزه شناخته شده یا بعد توسعه خواهد یافت؛ (بدون توجه به حق مالکیت فکری) قانونی نخواهد بود.

استفاده از نام های توصیفی عمومی، نام های ثبت شده، علائم تجاری، علائم خدمات و غیره در این نشریه، به این معنا نیست که حتی در صورت عدم وجود بیانیه خاص، پیرامون مستثنی بودن این اسمی، از قوانین و مقررات حفاظتی مربوطه (حق کپی رایت)، استفاده از کلیات کتاب، رایگان و بدون محدودیت است.

ناشر، نویسندها و ویراستاران می توانند اطمینان داشته باشند که توصیه ها و اطلاعات موجود در این کتاب، در تاریخ انتشار درست و دقیق، وقوع یافته اند. هیچ گونه ضمانتی از سوی ناشر کتاب، نویسندها و ویراستاران، در رابطه با مطالب مندرج در این کتاب و خطاهای کوتاهی هایی که ممکن است رخداده باشند، بر عهده نخواهند داشت. ناشر بی طرفی خود را با توجه به دعاوی حقوقی، نسبت به آنچه در نقشه ها، تصاویر منتشر شده و وابستگی های نهادی، مطرح شده است، اعلام می دارد.

نام کامل هنک (Henk)، هندریک (Hendrik) و نام خانوادگی آن F. می باشد. در اسناد رسمی و اسنادی که مرتبط با دکتری افتخاری او می باشد، نام هندریک اف. موئد (Hendrik F. Moed) استفاده شده است. دوستان، خانواده و آشنایان نزدیک، او را با نام هنک می خوانند و این نام نیز در برخی از انتشارات علمی وی، مشاهده است.

فهرست مطالب

ردیابی هنر ارزیابی پژوهش، مبتنی بر سنجه ها، از طریق فعالیت های علمی هنک موئد.....	۱۲
پیشرفت روش شناسی کتاب سنجی.....	۱۹
مقالات منتخب هنک موئد.....	۲۴
مقدمه.....	۲۴
پایگاه داده های کتاب سنجی.....	۲۵
مقدمه و سوالات پژوهشی در مقاله موئد (۲۰۰۵) (Henk F Moed, 2005d).....	۲۷
داده ها و روش ها.....	۲۸
نتایج.....	۲۹
سنجه های استنادی مجلات.....	۳۷
شاخص های عملکرد پژوهشی در علوم، علوم اجتماعی و علوم انسانی.....	۴۰
درک نظری و استفاده صحیح از شاخص های کتاب سنجی.....	۴۵
مقدمه.....	۴۷
فهرست ارجاعات، گزینشی هستند و هر نوع مرجع منحصر به فرد و مرجع رایج را در برمی گیرد.....	۵۰
مواضع افراطی در بحث نظریه های استنادی مفید نیست.....	۵۲
نکاتی پیرامون نظرات پژوهشگران در فصل ۱۵.....	۵۴
مقالات پژوهشی عناصری از مجموعه های انتشارات گروه های پژوهشی هستند که بر اساس یک برنامه پژوهشی تهیه شده اند.....	۵۷
فهرست ارجاعات، بخشی متمایز یک مقاله با کارکردهای مناسب را تشکیل می دهد.....	۵۹
سنجه های مبتنی بر استفاده (کاربرد محور) و سنجه های جایگزین (آلتمتریک).....	۶۲
مقدمه.....	۶۴
ورود رایانه به فرایند تحقیق و پژوهش.....	۶۸
بنیاد نظری: "کشف مجدد مایکل نیلسن".....	۷۱
تمایزات سودمند.....	۷۳
جمع بندی نتایجی که تاکنون اظهار شده است.....	۷۵
همکاری بین المللی و مهاجرت.....	۷۷
نتیجه گیری.....	۸۳

۸۵	آینده اطلاعات سنجی و کتاب سنجی
۹۳	بحث و نتیجه گیری
۹۶	پروفایل (نیم رخ) استنادی و پویایی پژوهش
۹۶	مقدمه
۹۷	پروفایل استنادی (نیمرخ استنادی) و اثر آنی / فوریت
۹۹	داده ها و منابع
۹۹	بحث و نتیجه گیری
۱۰۲	مخاطبان گستردہ تر
۱۰۵	به سوی نظریه‌ی "پویایی استناد"
۱۰۶	ارتباطات علمی
۱۰۷	انگیزه استنادکنندگان
۱۰۸	ارتباط (رابطه) در مقابل تأثیر
۱۰۸	جبهه پژوهش
۱۱۰	سه کارکرد مهم استنادات
۱۱۱	تشییت موقعیت علمی و جوايز علمی
۱۱۳	شیوه های استنادی و جبهه های پژوهش
۱۱۴	نتیجه گیری
۱۱۵	ضمیمه پروفایل استنادی و پویایی پژوهش: مثالی از "اثر فوریت/آنی" و توابع "استنادی"
۱۲۰	خصوصیه تأخیر در انتشارات در بازه زمانی ۲۰۱۶ تا ۲۰۰۰
۱۲۰	مقدمه
۱۲۶	داده ها و روش شناسی
۱۲۹	نتیجه
۱۲۹	تأخیر در زمان انتشار میان رشته ها
۱۳۷	تفاوت میان "تأخیر انتشار" در مجلات یک رشته
۱۴۱	مجلات با دسترسی آزاد در مقابل مجلات اشتراکی (دارای حق عضویت)
۱۴۵	بحث و نتیجه گیری
۱۵۱	هنگامی که داده ها معنای متفاوتی ارائه می دهند: عملکرد تطبیقی ضعیف ژاپن در تأثیر استنادی

۱۵۱	مقدمه
۱۵۲	تأثیر استنادی ژاپن
۱۵۷	عواملی که ممکن است بر تأثیر استنادی ژاپن اثر بگذارند
۱۶۳	محل های انتشار، قابلیت دیده شدن و فرصت استنادی
۱۷۶	بحث و نتیجه گیری
۱۸۰	نتیجه گیری
۱۸۱	منشاء و تأثیر: مطالعه انتقال فکری آثار پروفسور هنک اف. موئد، با استفاده از طیف سنجی سال انتشار مرجع (RPYS)
۱۸۱	مقدمه
۱۸۳	مجموعه داده
۱۸۳	روش ها
۱۸۴	طیف سنجی سال انتشار مرجع (RPYS)
۱۸۴	تجزیه و تحلیل هم استنادی نشریات اثرگذار
۱۸۵	نتایج
۱۸۵	پروفسور هنک موئد و مقالات او
۱۸۷	ریشه تاریخی آثار پروفسور هنک موئد
۱۹۱	سهم علمی (دانشگاهی) آثار موئد
۱۹۷	بحث و گفتگو
۱۹۸	نتیجه گیری
۲۰۰	تشریح/ توصیف سازمان ها در CWTS - خط سیر بسیاری از سازمان ها
۲۰۰	مقدمه
۲۰۰	منشأ تجزیه و تحلیل آدرس: پروفایل مجلات
۲۰۳	برنامه های جدید به منظور تجزیه و تحلیل آدرس ها
۲۰۶	کاربرد داده های مربوط به وابستگی علمی: رتبه بندی دانشگاه ها
۲۰۹	ثبت نام سازمان در CWTS
۲۱۲	تحلیل مقایسه ای (محل های) ثبت سازمانی
۲۱۹	روندهای پژوهشی - کتاب سنجی عملی و نشریات در حال رشد

۲۱۹.....	پیشینه/ پس زمینه
۲۲۰.....	مشارکت های اولیه
۲۲۱.....	پیوستن به الزویر و تبدیل شدن به سردبیر
۲۳۲.....	تأثیرات
۲۳۵.....	نتیجه گیری
فعالیت های بین المللی شواهد محور در دستورالعمل های پزشکی، در خصوص سرطان پروستات: یک چارچوب	
۲۳۷.....	جهانی، جهت ارزشیابی پژوهش های بالینی
۲۳۷.....	مقدمه
۲۳۷.....	استناد به دستورالعمل های عملکرد بالینی (CPGS)
۲۳۹.....	توسعه دستورالعمل های عملکرد بالینی (CPGS)
۲۴۰.....	اهداف این فصل
۲۴۰.....	روش ها
۲۴۰.....	مجموعه ای از CPGs سرطان پروستات
۲۴۱.....	مجموعه ارجاعات و ایجاد صفحه گسترده
۲۴۳.....	تجزیه و تحلیل ارجاعات استناد شده
۲۴۴.....	نتایج
۲۴۴.....	مجموعه کلی از ارجاعات CPG
۲۴۶.....	کشورهایی که پژوهش های آنها در CPGs استناد شده اند
۲۴۸.....	انواع پژوهش یا حوزه های ارجاعات CPG
۲۵۰.....	عوامل مؤثر بر استنادات CPG ها
۲۵۴.....	بحث و گفتگو
۲۵۷.....	نتیجه گیری
۲۵۹.....	معانی مختلف شاخص ها، در زمینه های مختلف خط مشی و سیاست گذاری (در مورد بین المللی شدن)
۲۵۹.....	مقدمه
۲۶۲.....	جهانی سازی و ارزشیابی پژوهش های علمی
۲۶۵.....	دو مورد (نمونه) درخصوص اینکه چگونه "شاخص های مستقل از زمینه" به تفسیرهای اشتباه منجر می شوند

۲۶۵	همکاری بین المللی
۲۶۹	انتشار به زبان انگلیسی، به عنوان راهکاری به منظور بین المللی شدن
۲۷۴	بررسی تحرکات علمی بین المللی از زوایای مختلف
۲۷۵	اتحادیه اروپا و ترویج تحرکات علمی بین المللی
۲۷۶	ایالات متحده آمریکا و جذب دانشمندان خارجی
۲۷۷	نتیجه گیری
۲۷۹	کتاب افتخارات اُسکار (De Profundis): بررسی یک دهه خدمات کتاب سنجی
۲۷۹	ظهور و پیشرفت - گروه کتاب سنجی و استراتژی های نشر دانشگاه وین
۲۸۱	تجزیه و تحلیل کتاب سنجی به منظور دست یابی به مقاصد ارزشیابی
۲۸۱	فرایند ارزشیابی پیشنهادی
۲۸۲	پروفایل کتاب سنجی
۲۸۳	پوشش داده ها و اعتبار سنجی
۲۸۳	پوشش داده ها
۲۸۴	اعتبار داده ها
۲۸۵	فعالیت های نشر
۲۸۷	نمایش و دیده شدن
۲۸۷	سابقه و منطق
۲۸۹	شاخص ها
۲۹۰	محاسبه
۲۹۱	محدودیت ها
۲۹۵	تأثیر
۲۹۵	پنجره استنادی
۲۹۶	خود استنادی و استنادات منفی
۲۹۶	شمارش تعداد استنادات پایه
۲۹۷	شمارش تعداد استنادات نرمال شده
۲۹۹	تجزیه و تحلیل اسناد استنادی
۳۰۰	تحلیل همکاری ها و نشریات مشترک پژوهشگران

۳۰۰	وابستگی های چندگانه
۳۰۱	تحلیل مبتنی بر دانش یا تجزیه و تحلیل ارجاعات
۳۰۲	تجزیه و تحلیل تمرکز
۳۰۳	اطلاعات بودجه
۳۰۴	سایر سنجه ها که میزان توجه در وب را دربر می گیرند
۳۰۵	مسائل (معضلات) مفهومی
۳۰۶	روش های مختلف در شمارش تعداد
۳۰۷	فرایندهای مختلف: استناد، معنای فراتر از میزان توجه مخاطب را ارائه می دهد
۳۰۸	مواجهه با آینده ای نامعلوم
۳۰۹	نتیجه گیری
۳۱۰	مقایسه فعالیت استناد، انتشار و تؤییت دانشمندان در وب آو ساینس (WoS)
۳۱۱	مقدمه
۳۱۲	شاخص ها در سطح فردی
۳۱۳	شاخص های اشاره به آثار خود Self-mention
۳۱۴	شاخص های مربوط به فاصله شناختی
۳۱۵	نتایج
۳۱۶	ارتباط میان شاخص های کتاب سنجی و شاخص های مبتنی بر توییتر چیست؟
۳۱۷	پژوهشگران در سطح فردی، چه چیزی را تألیف می کنند یا به آنها توییت و استناد می دهند؟
۳۱۸	دانشمندان، به چند مورد از نشریات خود، استناد و توییت می کنند؟ چه عاملی بر "تأثیرات" نشریاتی که
۳۱۹	نویسنده، خود به آنها اشاره نموده است، اثر می گذارد؟
۳۲۰	توییت به نشریات خود، چه تأثیری بر فعالیت های علمی پژوهشگران دارد؟ آیا آنها بهترین نشریات خود را
۳۲۱	توییت می کنند؟
۳۲۲	فاصله شناختی بین آنچه دانشمندان منتشر می کنند، نقل می کنند و توییت می کنند چقدر است؟
۳۲۳	بحث و نتیجه گیری
۳۲۴	ویژگی های اصلی پژوهشگران در توییتر
۳۲۵	انتخاب پژوهشگران براساس توییت ها، استنادات و اشاره به آثار
۳۲۶	تأثیر و فاصله شناختی نشریات مورد استناد و تؤییت پژوهشگران

محدودیت ها در فرایند مطالعه.....	۳۳۶
پژوهش های آتی.....	۳۳۷
گسترش منابع داده و الگوریتم ها به منظور ثبت فعالیت های پژوهشگران، در رسانه های اجتماعی.....	۳۳۸
بررسی جنبه های اجتماعی-جمعیت شناختی فعالیت های رسانه های اجتماعی دانشمندان.....	۳۳۸
توسعه شبکه رویکردهای پیشرفته تر در تجزیه و تحلیل فعالیت های رسانه های اجتماعی پژوهشگران.....	۳۳۸
مطالعه دیدگاه های ارتباطی، میان فعالیت های رسانه های اجتماعی و فعالیت های علمی.....	۳۳۹
تجزیه و تحلیل فهرست کتابخانه ها و تعداد دارایی های کتابخانه: منشأ، مسائل روش شناسی و کاربرد در زمینه اطلاعات سنجی.....	۳۴۰
مقدمه.....	۳۴۰
منشأ فهرست کتابخانه یا تجزیه و تحلیل دارایی کتابخانه.....	۳۴۲
همبستگی ها و معانی آنها.....	۳۴۷
منابع اطلاعاتی.....	۳۵۲
آزمایشی بر اساس WorldCat Identities.....	۳۵۷
نکات نهایی و پایانی.....	۳۶۳
مقایسه بین المللی مدل های دسترسی آزاد: تجزیه و تحلیل هزینه/منفعت.....	۳۶۴
مقدمه.....	۳۶۵
داده ها و روش ها.....	۳۶۶
نتایج.....	۳۶۹
نتیجه گیری.....	۳۷۸
سنجه های جایگزین (آلتمتریک) درخصوص آثار هنک مؤئد.....	۳۸۳
مقدمه:.....	۳۸۳
مروری بر آثار هنک مؤئد.....	۳۸۴
نشریات کلی هنک مؤئد.....	۳۸۴
همکاری های بین المللی.....	۳۸۵
موضوعات.....	۳۸۶
سنجه های جایگزین (آلتمتریک).....	۳۸۷
سنجه های جایگزین (آلتمتریک) مربوط به آثار علمی پروفسور مؤئد.....	۳۸۸

۳۸۸.....	کاربرد/ استفاده
۳۹۱.....	مطالعه/ خواندن Readership
۳۹۴.....	شبکه اجتماعی
۳۹۷.....	نتیجه گیری
۳۹۹.....	اعطای دکتری افتخاری در مهندسی صنایع و مدیریت، به هنریک اف. موئد - نشانی از یوجنیو گائودیو
۴۰۱.....	سخنرانی افتتاحیه رئیس پروفسور یوجنیو گائودیو
۴۰۱.....	اعطای دکتری افتخاری در مهندسی صنایع و مدیریت به هنریک اف. موید - نشانی از ماسیمو ترونچی
۴۰۱.....	سخنرانی هماهنگ کننده برنامه دکتری مهندسی صنایع و مدیریت ماسیمو ترونچی
۴۰۴.....	زمینه کاربردی روش های ارزیابی پژوهش
۴۰۴.....	مقدمه
۴۰۴.....	مفاهیم پایه در اطلاعات سنجی کاربردی ارزش گذارانه
۴۰۴.....	شاخص های مربوط به خروجی ها و تأثیرات چند بعدی پژوهش های علمی
۴۰۵.....	چهار سطح فعالیت فکری در ارزیابی پژوهشی
۴۰۵.....	به سوی روش شناختی اطلاعات سنجی "بدون ارزش"
۴۰۶.....	چگونه زمینه های سیاست گذاری، بر انتخاب شاخص ها تأثیر می گذارند
۴۰۷.....	چگونه عوامل غیر اطلاعات سنجی، بر توسعه شاخص تأثیر می گذارند
۴۰۸.....	چگونه پیشنهاد (ارائه) شاخص ها، در زمینه های گستردگی تر، توسعه می یابند
۴۰۸.....	سنجدش افراد، مؤسسات دانشگاهی و مجلات علمی-پژوهشی
۴۰۹.....	"دقت کاذب" به چه معناست؟
۴۰۹.....	تحلیل نقادانه سیستم های رتبه بندی دانشگاه ها
۴۱۰.....	استفاده از معیارهای اندازه گیری تأثیر مجلات علمی
۴۱۱.....	شاخص های مربوط به ارزیابی نسخه های پیش نویس، در فرایندهای بررسی همتا
۴۱۱.....	شاخص های بررسی گرایش مجلات ملی و بین المللی
۴۱۲.....	یک مدل چند سطحی به منظور استفاده از سنجه ها در ارزشیابی و سیاست گذاری
۴۱۲.....	یک مدل کاربردی غیرممیزی
۴۱۲.....	رویکرد جایگزین
۴۱۳.....	جمع بندی

۴۱۵.....	یادداشت های شخصی
۴۱۶.....	تحت پوشش کتاب سنجی
۴۲۱.....	آشنایی دیرینه من با هنک موئد

ردیابی هنر ارزیابی پژوهش، مبتنی بر سنجه‌ها، از طریق فعالیت‌های علمی‌ هِنک موئد

سینزیا داراییو و ولفگانگ گلانزل

عنوان مقدمه، هدف اصلی این کتاب را به صورت خلاصه نشان می‌دهد. در طی کنفرانس ISSI ۲۰۱۹ (در ۵ سپتامبر ۲۰۱۹) که در دانشگاه ساپینزا رم برگزار شد، یک جلسه عمومی به افتخار پروفسور هِنک موئد، به عنوان جشن بازنشستگی برگزار شد. قبل از این جلسه ویژه، مراسم رسمی اعطای دکتری Honoris Causa، در مهندسی صنایع و مدیریت با عنوان "روش‌های ارزیابی پژوهش"^۱ در خانه تاریخی سنا دانشگاه ساپینزا رم^۲ برگزار شد.

این جلسه، به پاس قدردانی از فرصت پیش آمده جهت همکاری و همراهی (برای ویراستاران این کتاب) در مسیر حرفه‌ای هِنک موئد به عنوان همکاران، نویسنده‌گان و دوستان او، برگزار شد. همکاران جوان‌تر، از این فرصت، جهت یادگیری و بهره‌گیری از دانش جامعی که وی (موئد) با جامعه علمی به اشتراک گذاشته است، بهره برند.

ویراستاران این کتاب، فرصت بدست آمده را مغتنم شمردند تا به واسطه تدوین کتاب حاضر، از آن به عنوان فرصتی جهت یادآوری مناسبت ویژه (اعطاًی دکتری افتخاری) استفاده نمایند، که به افتخار یکی از برجسته‌ترین دانشمندان، در زمینه علم سنجی برگزار شد.

کتاب، شامل چهار قسمت است. بخش اول، مقالات منتخب هِنک موئد را ارائه می‌شوند. بخش دوم، شامل مقالات پژوهشی مشارکتی است. بخش سوم، به مراسم اعطای مدرک دکتری افتخاری در روش‌های ارزیابی پژوهش، به هِنک موئد اشاره می‌نماید و بخش چهارم نیز شامل یادداشت‌های شخصی است.

بخش اول، مجموعه‌ای از مهم‌ترین نشریات هِنک اف. موئد ارائه می‌گردد. هِنک موئد، به عنوان یک پژوهشگر است که طیف گسترده‌ای از فعالیت‌ها در پروفایل پژوهشی چند وجهی خود، جای داده است. آثار فراوان او، از جهت های گوناگون قابل بررسی هستند. توجه به مشارکت غنی وی در پیشرفت روش‌های ارزیابی پژوهش و کاربردهای آن، بررسی روند پیشرفت شغلی و حرفه‌ای وی، تا حد قابل توجهی جزء فرایندهای پژوهشی ویراستاران این کتاب می‌باشند.

¹ Research Assessment Methodologies

² The historical Academic Senate House of the Sapienza University of Rome.

نشریاتِ او، در هفت موضوع، در فصلی مشترکِ موضوعاتی همچون کتاب سنجی^۱، علم سنجی^۲، اطلاعات سنجی^۳ و ارزشیابی پژوهش‌های علمی^۴، گروه بندی شده‌اند. موضوعاتِ اصلی مورد بحث شامل "پایگاه‌های کتاب سنجی"^۵، "سنجه‌های استنادی مجله"^۶، "سنجه‌های عملکرد پژوهش در علوم (تجربی)، علوم اجتماعی و علوم انسانی"^۷، "درک نظری و استفاده مناسب از سنجه‌های کتاب سنجی"^۸، "سنجه‌های جایگزین و اندازه گیری‌های مبتنی بر استفاده/کاربرد"^۹، "همکاری‌های بین‌المللی و مهاجرت‌های علمی"^{۱۰} و "آینده کتاب سنجی و اطلاعات سنجی"^{۱۱} می‌باشدند (جدول ۱ را ببینید).

جدول ۱، منتخبی از آثار مهم هنک اف. موئد

پایگاه‌های کتاب سنجی	
بررسی استفاده از پایگاه‌های اولیه اطلاعاتی موجود در راستای اهداف کتاب سنجی، از مهم‌ترین موضوعات، در نیمه اول مسیر حرفه‌ای هنک موئد بوده است. اگرچه وی، چندین مطالعه مبتنی بر پایگاه داده را نیز در نیمه دوم مسیر حرفه‌ای خود انجام داده است. این موضوع (استفاده از پایگاه‌های اولیه اطلاعاتی) شامل چند موضوع فرعی می‌باشد. از جمله می‌توان به ایجاد پایگاه‌های اطلاعاتی کتاب سنجی، ترکیب پایگاه‌های داده؛ مقایسه پایگاه‌های داده؛ ارزیابی و افزایش کیفیت داده‌های آنها، اشاره نمود.	
اج. اف. موئد (۱۹۸۸)، استفاده از پایگاه‌های داده برخط، جهت انجام تجزیه و تحلیل کتاب سنجی. که در علم اطلاعات سنجی ^{۱۲} . ۸۸.۸۷. ایگه و آر. روسو (ویراستاران). ناشر علمی: الزویر، آمستردام، شابک -۰-۴۴۴-۴۲۵-۰، ۰-۷۰-۴۲۵-۱۵-۶	۱
اج. اف. موئد (۱۹۸۹)، اشتباہات احتمالی که در تجزیه و تحلیل استنادی رخ می‌دهد ^{۱۳} . مجله علم اطلاعات، ۰۷-۱۰، ۹۵-۰۲، ۱۵. مجلات سیج ^{۱۴}	۲
اج. اف. موئد (۲۰۰۵)، دقت و صحت شمارش استناد ^{۱۵} . ارزشیابی پژوهش‌ها، در تحلیل استنادی اج. اف. موئد. اشپرینگر، دور رخت، هلند. شابک ۰۷۹-۱۷۳-۹، ۰۲۰-۳۷۱۳-۹-۰۴۱	۳

¹ bibliometrics

² scientometrics

³ informetrics

⁴ research evaluation

⁵ Bibliometric databases

⁶ Journal citation measures

⁷ Indicators of research performance in science, social science and humanities

⁸ Theoretical understanding and proper use of bibliometric indicators

⁹ Usage-based metrics and altmetrics

¹⁰ International collaboration and migration

¹¹ future of bibliometric and informetrics

¹² The Use of Online Databases for Bibliometric Analysis. In: Informetrics

¹³ Possible Inaccuracies Occurring in Citation Analysis

¹⁴ Sage Journals

¹⁵ Accuracy of citation counts

لوبز-ایسکاس، سی. د موبای آنگون، اف. موئد (۲۰۰۸)، پوشش و تأثیر استناد مجلات انکولوژیکی در وب آو ساینس و اسکوپوس. ^۱ مجله اطلاعات سنجی، ۲، ۳۰۴-۳۱۶.	۴
اچ. اف. موئد، بار ایلان، جی. هالوی (۲۰۱۶)، روش جدید، جهت مقایسه گوگل اسکالر و اسکوپوس. ^۲ مجله اطلاعات سنجی، ۱۰، ۵۳۳-۵۵۱.	۵
ضریب تأثیرات مجلات و سنجه های استنادی مربوطه، احتمالاً حتی امروزه نیز جزء پرکاربردترین شاخص های کتاب سنجی هستند. این مقالات به نقد شاخص های موجود، پیشنهادات مربوط به شاخص های جدید و مقاله هایی که معیارهای ارزشیابی شاخص ها را بر اساس صحت آماری، اعتبار نظری و کاربردی بودن آنها مورد بررسی قرار می دهد. همچنین، یک مقاله به بررسی تأثیر دسترسی آزاد، بر ضریب تأثیر استناد، می پردازد.	سنجه های استنادی مجلات
اچ. اف. موئد، ون لیووین، ردزیک (۱۹۹۵)، بهبود دقت ضریب تأثیر مجله مؤسسه اطلاعات علمی. ^۳ از انجمن علوم اطلاعات آمریکا، ۴۶، ۴۶۱-۴۶۷. ناشر وایلی ^۴	۱
اچ. اف. موئد، ون لیووین، ردزیک (۱۹۹۹)، به سمت شاخص های مناسب تأثیر مجله، سنجه های علم سنجی ^۵ ، ۴۶-۵۷۵، ۵۸۹، ۴۶، اشپرینگر ^۶	۲
اچ. اف. موئد، ون لیووین، ردزیک (۱۹۹۹)، به سمت شاخص های مناسب تأثیر مجله، سنجه های علم سنجی ^۵ ، ۴۶-۵۷۵، ۵۸۹، اشپرینگر ^۶	۳
اچ. اف. موئد (۲۰۰۷)، اثر "دسترسی آزاد" بر تأثیر استنادها: تجزیه و تحلیل بخش Condensed Matter. ^۷ ArXiv مجله انجمن علوم و فناوری اطلاعات آمریکا، ۲۰۴۷-۲۰۵۴، ۵۸، ۲۰۰۷. ناشر وایلی	۴
اچ. اف. موئد (۲۰۱۰)، سنجش ضریب تأثیر زمینه ای مجلات علمی. مجله اطلاعات سنجی، ۲۷۷-۲۶۵، ۴، الزویر	۵
اچ. اف. موئد (۲۰۱۶)، شاخص های جامع مقایسه ای قابل فهم و روشن، برای غیر تخصصان، مطالعه موردی دو نسخه SNIP ^۸ . علم سنجی. اشپرینگر ^۹ ، ۵۱-۶۵، ۱۰۶(۱)	۶
توسعه روش های ارزیابی کمی مناسب پژوهش های علمی، در حوزه های مختلف علم و دانش و سطوح مختلف سازمانی، از فعالیت های اصلی هنک موئد، در دو دهه اول بوده است. شاخص های کتاب سنجی (ایجاد شده)، برای گروه های پژوهشی، بخش ها، مؤسسات و کشورها استفاده شد.	شاخص های عملکرد پژوهش، در علوم، علوم اجتماعی و انسانی
اچ. اف. موئد، دبلیو، جی. ام. فرانکفورت، جی. ون ران (۱۹۸۵). استفاده از داده های کتاب سنجی جهت سنجش عملکرد پژوهشی دانشگاه. ^۹ مجله سیاست گذاری پژوهشی، ۱۴۹-۱۳۱، ۱۴-۱۴، الزویر	۱

¹ Coverage and citation impact of oncological journals in the Web of Science and Scopus

² A new methodology for comparing Google Scholar and Scopus

³ Improving the accuracy of Institute for Scientific Information's journal impact factors

⁴ Wiley publisher

⁵ Towards appropriate indicators of journal impact, Scientometrics

⁶ Springer

⁷ The effect of "Open Access" upon citation impact: An analysis of ArXiv's Condensed Matter Section

⁸ Comprehensive indicator comparisons intelligible to non-experts: the case of two SNIP versions

⁹ The Use of Bibliometric Data for the Measurement of University Research Performance

<p>اچ. اف. موئد دی بروین، ون لیووین (۱۹۹۵)، ابزارهای کتاب سنجی جدید، جهت ارزیابی عملکرد پژوهش های ملی: شرح پایگاه داده، مرور شاخص ها و اولین برنامه ها^۱. مجله علم سنجی ۴۲۲-۳۸۱، ۳۳، اشپرینگر</p> <p>اچ. اف. موئد، هزلینک (۱۹۹۶)، خروجی انتشار و تأثیر پژوهش های علمی رشته شیمی در هلند در دهه ۱۹۸۰: تجزیه و تحلیل کتابخانه ای و مفاهیم سیاست گذاری.^۲ ۸۳۶-۸۱۹، ۲۵، الزویر</p> <p>ون دن برگه. اچ. هوین جی. ای، دی بروین. اچ. اف. موئد، کینت، لوول، اسپریوت (۱۹۹۸). شاخص های کتاب سنجی عملکرد پژوهش های دانشگاهی در فلاندرز.^۳ مجله علوم اطلاعات آمریکا، ۶۷-۵۹، ۴۹. انتشارات وایلی</p> <p>اچ. اف. موئد (۲۰۰۲). سنجش عملکرد پژوهشی چین، با استفاده از نمایه استناد علوم. مجله علم سنجی، ۲۹۶-۲۸۱، ۵۳. اشپرینگر</p> <p>اچ. اف. موئد، ندرهوف، لوول (۲۰۰۲). به سوی بررسی عملکرد ها در علوم انسانی. مجله کتابخانه روندها، ۴۹۸-۴۲۰، ۵۰. مطبوعات JHU</p> <p>این مبحث، شامل مقالاتی از هنک موئد است که پیرامون استنادات و سایر شاخص های کتاب سنجی، نظریاتی را مورد بحث و پیشنهاد قرار می دهد. علاوه بر این، شامل مقالاتی است که روش های مناسب، جهت استفاده از این شاخص ها را در فرایندهای ارزیابی پژوهش، بررسی می نمایند.</p> <p>اچ. اف. موئد (۲۰۰۰). شاخص های کتاب سنجی منعکس کننده استراتژی های نشر و مدیریت.^۴ علم سنجی، ۳۴۶-۳۲۳، ۴۷. اشپرینگر</p> <p>اچ. اف. موئد (۲۰۰۴). کاهشی درصد منابع "معتبر" با کوتاه شدن دوره های کتابشناسی، در علوم پایه.^۵ مجله علم سنجی، ۶۰، ۲۹۵-۳۰۳. اشپرینگر</p> <p>اچ. اف. موئد (۲۰۰۵). به سوی نظریه استنادات: برخی از اجزای سازنده. تجزیه و تحلیل ارزشیابی پژوهش های اچ. اف. موئد.^۶ اشپرینگر هلند، ۲۰۹، ۹-۲۲۰، ۳۷۱۳-۴۰۲۰، ۱-۴۰۲۰. اشپرینگر</p> <p>اچ. اف. موئد (۲۰۰۸). تمرینات و فعالیت های ارزیابی در خصوصی پژوهش های علمی انگلستان: قضایت های آگاهانه درخصوص کیفیت پژوهش یا کمیت آن.^۷ علم سنجی ۱۴۹-۱۴۱، ۷۴. اشپرینگر</p>	<p>۲</p> <p>۳</p> <p>۴</p> <p>۵</p> <p>۶</p> <p>درک نظری و استفاده صحیح از شاخص های کتاب سنجی</p> <p>۱</p> <p>۲</p> <p>۳</p> <p>۴</p>
--	--

¹ New bibliometric tools for the assessment of national research performance: database description, overview of indicators and first applications

² The publication output and impact of academic chemistry research in the Netherlands during the 1980's: bibliometric analyses and policy implications

³ Bibliometric indicators of university research performance in Flanders

⁴ Bibliometric indicators reflect publication and management strategies

⁵ In basic science the percentage of 'authoritative' references decrease as bibliographies become shorter.

⁶ Towards a theory of citations: Some building blocks

⁷ UK Research Assessment Exercises: Informed Judgments on Research Quality or Quantity?

۵	اج. اف. موئد (۲۰۱۵). ارزیابی تأثیر چند بعدی پژوهش های علمی ^۱ . مجله انجمن علوم و فناوری اطلاعات آمریکا، ۶۶، ۲۰۰۲-۱۹۸۸. ناشر وایلی
۱	امروزه سنجه های مبتنی بر انتشار و سنجه های مبتنی بر استناد در حوزه عملکرد پژوهش، به ندرت به عنوان شاخص های "کلاسیک" در نظر گرفته می شوند. انواع جدید و جایگزین شاخص ها پیشنهاد شده اند و اکنون در حال بررسی هستند. دو مقاله از هنک موئد که در ادامه فهرست شده اند، به شاخص های مبتنی بر "استفاده/کاربرد" مربوط هستند، بر اساس تعداد بارگیری متن کامل مقالات، از بایگانی انتشارات ناشران، بدست آمده اند. مقاله سوم، درخصوص ظرفیت سنجه های جایگزین (آلتمتریک)، به ویژه مواردی که نشان دهنده "استفاده/کاربرد" از رسانه های اجتماعی هستند، بحث می نماید.
۲	اج. اف. موئد (۲۰۰۵). روابط آماری میان بارگیری ها و استنادات در سطح اسناد منفرد، در یک مجله ^۲ . مجله انجمن آمریکایی علم اطلاعات، ۱۰۹۷، ۵۶، ۱۰۸۸-۱۰۹۷. انتشارات وایلی
۳	اج. اف. موئد (۲۰۱۶). سنجه های جایگزین (آلتمتریک)، به مثابه اثری از ورود رایانه به فرایند پژوهش. سوگیموتو (ویراستار)، نظریه های اطلاعات سنجی و ارتباطات علمی (نشریه یادبود به افتخار بلز کورنین) ^۳ . والتر دی گراوتر، برلین-بوستون: ۹۷۸-۱۱-۰۹۸۰۳-۳۷۱، ۳۶۰-۳۷۱.
۳	اج. اف. موئد و هالوی (۲۰۱۶). بارگیری متن کامل و توزیع استنادی، در مجلات علمی ^۴ . مجله انجمن علوم و فناوری اطلاعات آمریکا، ۶۷، ۴۱۲-۴۳۱. ناشر: وایلی. نسخه پیش از چاپ موجود در https://arxiv.org/ftp/arxiv/papers/1510.05129/1510.pdf
۱	همکاری علمی و مهاجرت علمی، پدیده های مهمی هستند که می توان آنها را با روش های کتاب سنجی-اطلاعات سنجی، به درستی مورد مطالعه قرار داد. در ادامه، سه مورد از (آثار) موئد ذکر شده اند، که دو مورد، درخصوص همکاری های بین المللی و یک مورد، درخصوص مهاجرت است.
۱	اج. اف. موئد (۲۰۰۵). آیا همکاری های بین المللی هزینه ای دارد ^۵ ? تجزیه و تحلیل استنادی در ارزشیابی پژوهش، توسط اج. اف. موئد. اشپرینگر هلند: ۱-۴۰۲۰-۳۷۱۳-۹-۲۸۵-۲۹۰.
۲	اج. اف. موئد (۲۰۱۶). تسلط علمی ایران و ظهور کشورهای جنوب شرقی آسیا، به عنوان همکاران علمی در منطقه خلیج فارس ^۶ . علم سنجی، ۳۰۵-۳۱۴، ۱۰۸. نسخه پیش از چاپ در http://arxiv.org/ftp/arxiv/papers/1602.04701/1602.pdf اشپرینگر

¹ Assessment of Scholarly Research Impact.

² Statistical relationships between downloads and citations at the level of individual documents within a single journal

³ Altmetrics as traces of the computerization of the research process. In: C.R. Sugimoto (Ed.), Theories of Informetrics and Scholarly Communication (A Festschrift in honour of Blaise Cronin)

⁴ On full text download and citation distributions in scientific-scholarly journals.

⁵ Does international scientific collaboration pay?

⁶ Iran's scientific dominance and the emergence of South-East Asian countries as scientific collaborators in the Persian Gulf Region

۳ اشپرینگر	آینده سنجه های جایگزین و کتاب سنجی	<p>رویکرد کتاب سنجی جهت ردیابی مهاجرت علمی بین المللی^۱. علم سنجی، ۱۰۱، ۱۹۸۷-۲۰۰۱.</p> <p>مقالات مؤئد در این بخش، چشم اندازی از آینده را هم در زمینه توسعه شاخص های اطلاعات سنجی و هم در خصوصی کاربرد آنها در فرایندهای ارزیابی پژوهش، ارائه می دهند. تک نگاری مؤئد، با نام اطلاعات سنجی کاربردی ارزش گذارانه، شامل چندین فصل، با محوریت این موضوعات است. خلاصه اجرایی این کتاب نیز در ادامه بیان شده است.</p>
۱		<p>اج. اف. مؤئد (۲۰۰۷). آینده ارزشیابی پژوهش، با ترکیبی هوشمند از سنجه های پیشرفته و بررسی همکار شفاف^۲. علم و سیاست گذاری عمومی، ۳۴، ۵۷۵-۵۸۴. انتشارات دانشگاه آکسفورد</p>
۲		<p>اج. اف. مؤئد (۲۰۱۶). شاخص های جدید فرایند بررسی نسخه پیش نویس مجله. مرزها در سنجه های پژوهش و تجزیه و تحلیل ، ۱، هنر. شماره ۵. موجود در http://journal.frontiersin.org/article/10.3389/frma.2016.00005/full</p>
۳		<p>اج. اف. مؤئد (۲۰۱۷). تجزیه و تحلیل مقایسه ای و نقادانه از پنج سیستم رتبه بندی دانشگاه های جهان. مجله علم سنجی، ۹۶۷-۹۹۰، ۱۱۰. اشپرینگر</p>
۴		<p>اج. اف. مؤئد (۲۰۱۷). خلاصه اجرایی. اج. اف. مؤئد، اطلاعات سنجی کاربردی ارزش گذارانه. اشپرینگر، ۹۷۸-۳-۳۱۹-۶۰۵۲۱-۰ (نسخه چاپی) و ۹۷۸-۳-۳۱۹-۶۰۵۲۲-۷ (نسخه الکترونیک)، ۷</p> <p>https://doi.org/10.1007/978-3-319-60522-7</p>

بخش دوم، ۱۳ مقالات پژوهشی اصلی را گردآوری نموده که توسط متخصصان این حوزه، با همکاری اج. اف. مؤئد، طی سه دهه گذشته، تهیه شده اند و نتایج آن به تفصیل در جدول ۲ گزارش شده اند. موضوعات، در سه دسته، سازماندهی شده اند:

- پیشرفت روش شناسی کتاب سنجی
- ارزشیابی اطلاعات سنجی و ارزیابی پژوهش
- افق های جدید در مطالعات اطلاعات سنجی

جدول ۲، فصل ها در بخش دوم کتاب

عنوان ها	نویسندها
موضوع اول: پیشرفت روش شناسی کتاب سنجی	

¹ A bibliometric approach to tracking international scientific migration

² The Future of Research Evaluation Rests with an Intelligent Combination of Advanced Metrics and Transparent Peer Review

پروفایل های استنادی و پویایی پژوهش	آر. برام ^۱
خصوصه های تأخیر در انتشار، در دوره ۲۰۰۰-۲۰۱۶	ام. لیوول، إن. جی ون ایک و ون لیوون ^۲
هنگامی که داده ها، معنای درستی ارائه نمی دهند: ضعف عملکرد نسبی ژاپن در تأثیر استناد	دی. ای. پندل بوری ^۳
منشاء و تأثیر: مطالعه انتقال فکری آثار پروفوسور هنک با استفاده از طیف سنجی سال انتشار مرجع (RPYS) ^۴	ژانو، جی هان، جی دو و وو ^۵
موضوع دوم: ارزشیابی اطلاعات سنجی و ارزیابی پژوهش	
ترسیم سازمان ها در CWTS. داستانی از مسیرهای مختلف کارلو ام مدینا، دی نویوس، ام ویسر، دی بروین ^۶	
روندهای پژوهشی - کتاب سنجی کاربردی، عملی و انتشارات در حال رشد	هالوی ^۷
مبانی شواهد دستورالعمل های بین المللی بالینی، در خصوصی سلطان پروستات: یک چارچوب جهانی جهت ارزیابی پژوهش های بالینی	ای. پالاری، جی لویسین ^۸
معانی متفاوت شاخص ها، تحت زمینه های گوناگون سیاست گذاری. در جهت بین المللی سازی	رابینسون گارسیا، رافولز ^۹
کتاب افتخارات اسکار (De profundis): بررسی موشکافانه یک دهه خدمات کتاب سنجی	جی، گوریاز، مارتین وینلند، اولریش، گامپربرگر ^{۱۰}
افق های جدید در مطالعات کتاب سنجی	
مقایسه فعالیت های مربوط به استناد، انتشار و تؤییت پژوهشگران در وب آو ساینس	آر. کستاس، ام. آر. فرریرا ^{۱۱}
تجزیه و تحلیل فهرست کتابخانه ها و تعداد آنها: منشاء، موضوعات روش شناسی و کاربرد ها، در زمینه اطلاعات سنجی	سالیانس تورس، آریو ماچودا ^{۱۲}
مقایسه بین المللی (بین کشوری) مدل های دسترسی آزاد: تجزیه و تحلیل هزینه / فایده	دی مویا آنگون، گو ریو، هران پازه ^{۱۳}

¹ Braam R.

² Luwel M., van Eck N. J., and van Leeuwen T

³ Pendlebury D. A.

⁴ Zhao Y., Han J., Du J. and Wu Y

⁵ Reference Publication Year Spectroscopy

⁶ Calero-Medina C., Noyons Ed, Visser M. and de Bruin R.

⁷ Halevi

⁸ Pallari E. and Lewison G.

⁹ Robinson-Garcia N. and Ràfols I.

¹⁰ Gorraiz J., Martin Wieland M., Ulrych U. and Gumpenberger C.

¹¹ Costas R. and Ferreira M.R

¹² Torres-Salinas D., Arroyo-Machado W

¹³ De-Moya-Anegón F., Guerrero-Bote V.P. and Herrán-Páez E.

در ادامه، خلاصه‌ای مربوط به محتوای ۱۳ مقاله (هر فصل برای بررسی هر مقاله) فوق ارائه شده است که بیشتر آنها (مقالات) با ایده‌های هنک موئد بسیار مرتبط هستند. این فصول، هر کدام شواهدی مبنی بر تقویت یا تعمیم یافته های موئد، ارائه می‌دهند و مثال‌ها و زمینه‌های جدیدی در خصوص یافته‌های او، مطرح می‌سازند.

پیشرفت روش شناسی کتاب سنجی

برام (۲۰۲۰) به تجزیه و تحلیل "پروفایل استنادی پژوهشی" پژوهشگران، در سطح فردی می‌پردازد که در گوگل اسکالار و با بررسی پویایی پژوهشی آنها، مشخص شده است (R. Braam, 2020). بارام، انواع مختلف پروفایل استنادی پژوهشگران را با توجه به بهره‌وری و اعتبار نویسنده‌گان، از یکدیگر متمایز می‌سازد. بارام، از طریق الگوهای مورد انتظار، بر اساس نظریه‌های کتاب سنجی مربوط به انتشارات و فرایندهای استنادی، سه عنصر مشخص از نظر "ارتباط" و "استقبال جامعه" را شناسایی می‌نماید.

لیوول و همکاران (۲۰۲۰) ویژگی‌های تأخیر در انتشار، در عصر ارتباطات الکترونیکی را در حدود دو دهه گذشته، مطالعه نمودند (Luwel et al., 2020). این مطالعه، بر اساس انتشارات الzieror می‌باشد و در سه سطح موضوعی، مجله و مدل انتشار، انجام شده است. نتایج این مقاله نشان می‌دهند، اگرچه "فرایند انتشار" به طور قابل توجهی تسریع شده است، اما بررسی همتایان هنوز به زمان قابل توجهی نیاز دارد (زمان بر است) و طولانی ترین عنصر در این فرآیند (انتشارات)، به شمار می‌رود.

پندربری (۲۰۲۰) پدیده جالبی به نام "ضعف نسبی عملکرد ژاپن در تأثیر استناد" را بررسی نمود (Pendlebury, 2020). این تجزیه و تحلیل به صورت روشمند، بر جنبه‌های گوناگونی استوار است که به طور کلی، به عنوان عوامل تأثیرگذار بر استناد، شناخته می‌شوند. از جمله می‌توان به عواملی همچون، "زبان نشریات"^۲، "تعداد نویسنده‌گان همکار"^۳، "همکاری بین المللی"^۴، "تحرکات علمی"^۵، "تمرکز پژوهشی"^۶ و "تنوع پژوهشی"^۷؛ اشاره نمود. نویسنده اذعان می‌کند که جهت گیری ملی " محل‌های انتشار^۸ آثار علمی، با "اثر منفی تجمعی"^۹، به عنوان یکی از عوامل تعیین‌کننده‌ای در نظر گرفته می‌شود که به نقص "ساختار استنادی" و نقص در "تأثیر" (استنادی) منجر می‌گردد.

¹ The Altmetrics of Henk Moed's publications

² Publication language

³ Number of co-authors

⁴ International collaboration

⁵ Mobility

⁶ Research focus

⁷ Research diversity

⁸ Publication venues

⁹ Effect of cumulative disadvantage

او همچنین به تفسیر دقیق شاخص‌های استنادی ملی، با هدف جلوگیری از سوء برداشت از معانی آنها، تأکید می‌ورزد.

فصل مربوط به ژائو، هان، دو و وو (۲۰۲۰)، بر انتقال فکری ایده‌های هنک موئد، متمرکز است (Yong Zhao et al., 2020). به طور خاص، نویسنده‌گان پیشنهاد می‌دهند، درخصوص استنادات هنک موئد و ادبیاتی را که به تأثیرگذارترین مقالات‌وی، استناد می‌دهند، تجزیه و تحلیل استنادی (هم-استنادی) صورت گیرد. به منظور پیاده سازی این ایده، نویسنده‌گان از روشی استفاده می‌نمایند که قبلاً توسط مارکس و همکاران، در سال ۲۰۱۴ به نام "طیف سنجی سال مرجع انتشارات (RPYS)"^۱ به کار گرفته شده بود (Leydesdorff et al., 2014). آنها با انجام این کار، هنک موئد را به عنوان یکی از دانشمندان تأثیرگذار معاصر، در زمینه کتاب سنجی و اطلاعات سنجی معرفی نمودند و همچنین از طریق برقراری ارتباط میان (شاخص‌های) کتاب سنجی و پژوهش‌های تاریخ علم، بینش روش شناختی جدیدی را ارائه دادند.

ارزشیابی اطلاعات سنجی و ارزیابی پژوهش

فصلی که توسط کارلو مدینا و همکاران انجام شده است (Calero-Medina et al., 2020)، پیرامون مقابله با یکی از فعالیت‌های بسیار مهم در کتاب سنجی ارزشگذارانه، "یعنی شناسایی و هماهنگ سازی محوه‌دیت‌ها"، مطالبی را ارائه خواهد نمود. کارلو مدینا و همکاران، فرایند زمان بر و پیچیده‌ای را جهت شناسایی و هماهنگ سازی نام سازمان‌ها توصیف می‌کنند که شامل "پاکسازی دقیق" وابستگی نویسنده‌گان نشریات است. این کار یک پیش‌نیاز ضروری، جهت ارزشیابی پژوهش در سطح متوسط و رتبه بندی دانشگاه‌ها، می‌باشد.

هالوی (۲۰۲۰) درخصوص فعالیت‌های هنک موئد، به عنوان سردبیر "روندهای پژوهشی"^۲ (نشریه برخط الرویر)، با هدف ارائه بینش مستقیم، از "روندهای علمی" بر اساس پژوهش‌های کتاب سنجی، نظراتی را ارائه می‌دهد (Judit Bar-Ilan & Halevi, 2020). تحت مدیریت هنک موئد، مجله "روندهای پژوهشی" از نوعی «خبرنامه»، به یک "ارگان نشر علمی" کامل تبدیل شد که طیف وسیعی از مقالات را در موضوعات و رشته‌های گوناگون، ارائه می‌دهد.

پالاری و لویسون (۲۰۲۰)، شواهد مبنایی "دستورالعمل‌های بالینی بین المللی، درخصوص سرطان پروستات"^۳ را بررسی نمودند (Pallari & Lewison, 2020). دستورالعمل‌ها، به گونه‌ای طراحی شده بودند تا اطمینان حاصل گردد که تشخیص و درمان پزشکی، بر اساس بهترین شواهد موجود، صورت گرفته است. نویسنده‌گان مذکور، منابع مورد استناد خود را در مجلات پردازش شده، در وب آو ساینس، به عنوان پایگاه شواهد خود تجزیه و تحلیل نمودند. آنها دریافتند که اکثر دستورالعمل‌ها، بیش از حد معمول به پژوهش‌های کشور خود (پژوهش‌های داخلی)، استناد می‌دهند. پالاری و لویسون (۲۰۲۰)، همچنین، به تفاوت‌های میان کشورها، در موضوعات استنادی، پی بُرند (Pallari

¹ Reference Publication Year Spectroscopy

² Research Trends

³ International clinical practice guidelines on prostate cancer

Lewison, 2020 &). این پژوهشگران، دریافتند که استناد به دستورالعمل ها، منبع دیگری از اطلاعات را جهت ارزیابی پژوهش های بالینی، رائه می دهد.

در فصل مربوط به رابینسون گارسیا و رائولفز (۲۰۲۰)، بر استفاده از شاخص ها، در ارزشیابی پژوهش های علمی، درخصوص سیاست های گذاری بین المللی، تمرکز می شود (Nicolas Robinson-Garcia & Ràfols, 2020). به طور خاص، آنها سه مثال از شاخص ها را در این زمینه تجزیه و تحلیل می نمایند. مثال اول، به همکاری بین المللی، مربوط می گردد. در این مثال بررسی می شود که آیا تعداد بیشتری از نشریات، که دارای تألیف بین المللی هستند، "تأثیر استنادی" بالاتری را نشان می دهند یا خیر. نتیجه (این مثال) به نفع سیستم های علمی و کاربردی ملی است. مثال دوم، مربوط به "زبان انتشار"، به ویژه ارتقاء زبان انگلیسی، به عنوان زبان غالب علم است. آخرین مثال نیز، "تأثیر زمینه های سیاست گذاری" را در شکل دهی بسترهای استفاده و کاربرد شاخص های کتاب سنجی، نشان می دهد. زیرا شاخص ها، گاهی اوقات، در مقیاس خرد به کار گرفته می شوند و پدیده مورد مطالعه را به درستی منعکس نمی نمایند.

(سال ها) پس از ارائه (مبحث) "خدمات کتاب سنجی"^۱ (در مجتمع علمی و دانشگاهی)، درس هایی مرتبط با این خدمات در دانشگاه های جهان ارائه شد. گورایز و همکاران (۲۰۲۰) در دانشگاه وین، این دروس (که بیش از یک دهه از ارائه آنها می گذشت) را مورد بحث قرار دادند (Gorraiz et al., 2020). گورایز و همکاران (۲۰۲۰) از طریق مقایسه تجربیات و بینش های خود با شیوه های ارزشیابی فعلی، موفق شدند، توصیه های جدیدی در این زمینه ارائه دهند. آنها این سوال را مطرح نمودند که "سنجه های جایگزین (آلتمتریک)" تا چه حد می توانند در ارزشیابی پژوهش های علمی، مورد استفاده قرار گیرند. این نویسندها، معتقد بودند که باید از سطح متداول، فراتر رفته و از نتایج ارزشیابی، به منظور تدوین استراتژی ها بهره گرفته شود. آنها معتقد بودند که خدمات کتاب سنجی، پژوهشگران را در بهبود استراتژی های نشر، تشویق می نمایند. همچنین این خدمات، در افزایش قابلیت "دیده شدن/رؤیت"^۲ انتشارات در داخل و خارج از جوامع پژوهشی، تأثیر خواهند داشت.

افق های جدید در مطالعات کتاب سنجی

هنک موئد، بیانه ای منتشر نمود که در آن اذعان داشت، "شاخص های مبتنی بر وب"^۳، تنها در ارزشیابی عملکرد پژوهش های علمی افراد و گروه ها کارکرد ندارند، بلکه این شاخص ها در "فرایند پژوهش" نیز کاربرد دارند. کوستاس و فریرا (۲۰۲۰) بر اساس بیانیه هنک موئد، تجزیه و تحلیل مقایسه ای از فعالیت های استنادی، انتشار و توییت کردن،

¹ Bibliometric services

² visibility

³ Web-based indicators

پژوهشگران ارائه دادند (Costas & Ferreira, 2020). پژوهشی کوستاس و فریرا، به گونه‌ای بود که از دیدگاه رایج ارزشیابی "سنجه‌های جایگزین (آلتمتریک)" فراتر رفته و زمینه‌های وقوع این شاخص‌ها را بررسی نمودند.

کوستاس و فریرا (۲۰۲۰)، در سطح پژوهشگران فردی، دریافتند که از جنبه تحری، "شاخص‌های مبتنی بر توییتر"^۱ با شاخص‌های کتاب سنجی "تولید محور"^۲ و شاخص‌های "استناد محور"^۳ متفاوت هستند (Costas et al., 2020). نویسنده‌گان، نتایج خود را به عنوان گامی موثر، در جهت ایجاد تغییر مفهومی^۴ با هدف ایجاد "چشم انداز پویا"^۵ در نظر گرفتند. زیرا نتایج پژوهش‌های علمی آنها، بر فعالیت‌های رسانه‌های اجتماعی پژوهشگران، تمرکز می‌کند. همچنین، بر اساس نتایج مذکور، می‌توان در خصوص جهت گیری پژوهش‌های آتی، پیشنهاداتی ارائه داد.

Torres-Salinas & Arroyo (2020) رویکرد کاملاً متفاوتی توسط تورس-سالینس^۶ و آریو موچادو^۷ پیشنهاد شده است (Machado, 2020). سالینس و موچادو در پژوهش خود با نام "انگیزه‌های شخص استناد کننده"^۸ اذعان داشتند که می‌توان از تجزیه و تحلیل "فهرست کتابخانه‌ها"^۹، جهت انجام تجزیه و تحلیل دو عامل "تأثیر" و "انتشار" در کتاب‌های دانشگاهی، استفاده نمود. تجزیه و تحلیل فهرست کتابخانه‌ها، پیش‌تر به عنوان نمونه‌ای از کاربرد تکنیک‌های کتاب سنجی، با هدف تجزیه و تحلیل عناوین کتاب‌های منتشر شده در فهرست کتابخانه‌های برخط، به کار گرفته می‌شد (بر این اساس، رویکرد اتخاذ شده توسط این دو پژوهشگر، با رویکرد های پیشین، تفاوت داشت). در کتاب پیش‌رو نیز، "مشارکت‌های اصلی علمی"^{۱۰} و پیشنهاد سالینس و موچادو به صورت دقیق، مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهد گرفت.

فراتر از بحث در خصوص اهداف اصلی نگهداری کتابخانه‌ها و تجزیه و تحلیل منابع اصلی اطلاعات، نویسنده‌گان مذکور، ارتباط میان "دارایی و موجودی کتابخانه‌ها"^{۱۱} و سنجه‌های جایگزین (آلتمتریک) را بررسی نمودند. استفاده از فهرست WorldCat^{۱۲}، جهت شناسایی نویسنده‌گان و همچنین شناسایی آثار اصلی در زمینه اطلاعات سنجی، یکی دیگر از جنبه‌هایی است که توسط نویسنده‌گان کتاب، مورد مطالعه قرار گرفت.

¹ Twitter-based indicators

² production-based

³ citation-based

⁴ conceptual shift

⁵ dynamic perspective

⁶ Torres-Salinas

⁷ ArroyoMachado

⁸ Citer Motivations

⁹ Library Catalog

¹⁰ Major scientific contributions

¹¹ Library holdings

WorldCat^{۱۲} یک فهرست واحد (تجمیع شده) است که مجموعه ۱۵۶۳۷ کتابخانه در ۱۰۷ کشور جهان را که در تعاونی جهانی OCLC عضو هستند، تحت پوشش قرار می‌دهد. این کتابخانه توسط موسسه OCLC، اداره می‌شود. کتابخانه‌های عضو پایگاه داده WorldCat، بزرگترین پایگاه اطلاعاتی جهان را نگهداری می‌کنند. پایگاه داده شامل منابع اطلاعاتی است که معمولاً متفاوت با آن چیزی است که توسط کتابخانه‌های عضو به صورت مجزا نگهداری و ثبت می‌شود. WorldCat توسط کتابداران به منظور فهرست نویسی و تحقیقات عمومی استفاده می‌شود.

دی مویا و همکاران^۱، در بخشی به نام "ارتباط در مقابل تأثیر"^۲، توانستند به کمک مدل‌های مقایسه‌فرامی، تجزیه و تحلیل هزینه-منفعت را در خصوص "انتشارات با دسترسی آزاد"^۳ پیاده سازی نمایند (Moya-Anegón et al., 2020). به طور خاص، بر اساس مدل‌های دسترسی آزاد (OA)، چهار سطح از تجزیه و تحلیل هزینه-منفعت به نام های مستعار "سطح طلایی"، "سطح پلاتینی" "سطح سبز" و "سطح ترکیبی" ایجاد می‌گردد. این سطوح، بیانگر سطوح ناشی از مقایسه تأثیر علمی و هزینه‌های انتشارات با دسترسی آزاد هستند. دی مویا و همکاران، مدل‌های مختلف کشور را بر مبنای این مقایسه، تحلیل کردند و پیرامون تفاوت موجود، در نتایج و هزینه‌های هریک، بحث نمودند.

Judit Bar-Ilan (۲۰۲۰)، آثار هنک موئد را به عنوان محور مطالعه خود، انتخاب نمودند (Halevi, 2020). پژوهش‌های موئد، حاصل همکاری با بیش از ۶۰ نویسنده از ۳۰ کشور در سراسر جهان است. همچنین، آثار او در بیش از ۳۰ مجله گوناگون، به چاپ رسیده‌اند و به روش‌های گوناگونی، مورد استناد قرار گرفته‌اند. تاکنون، اطلاعات اندکی در خصوص تأثیر سنجه‌های جایگزین (آلتمتریک) از نظر "استفاده/ کاربرد"، "میزان خوانده شدن" و "توجه در رسانه‌های اجتماعی" به آثار او (موئد) در دسترس است. نتایج بدست آمده از مطالعات هالوی و بار ایلان (۲۰۲۰) در خصوص سنجه‌های جایگزین (آلتمتریک) اصلی، نحوه مشاهده، مطالعه/ خواندن، اشتراک گذاری و تؤییت شدن انتشارات وی (موئد)، در جامعه علمی و فراتر از آن را روشن می‌سازد (Judit Bar-Ilan & Halevi, 2020).

در بخش سوم کتاب، پیرامون اعطای دکتری Honoris Causa به هنک موئد بحث خواهد شد. این بخش شامل مطالبی است که در افتتاحیه مراسم توسط رئیس دانشگاه ساپینزا رُم (Gaudio, 2020)، هماهنگ کننده برنامه (سخنرانی‌های) دکتری در مهندسی صنایع و مدیریت (Tronci, 2020) و کنفرانس علمی هنک موئد، با عنوان "زمینه کاربرد روش‌های ارزشیابی پژوهش"^۴، مطرح شده است (Henk F Moed, 2020).

موئد، در کنفرانس خود، نقش پیچیده و بحث برانگیز استفاده از شاخص‌های کتاب سنجی یا شاخص‌های اطلاعات سنجی، در ارزیابی عملکرد پژوهشی را روشن می‌نماید. او اهمیت اساسی زمینه کاربرد این شاخص‌ها را تبیین می‌نماید و مسیری را جهت جستجوی بهترین شیوه‌ها، در ارزیابی پژوهش‌های علمی را مطرح می‌کند.

بخش چهارم کتاب، شامل بررسی، یادداشت‌های شخصی لوپز ایاسکاس است (López-Illescas, 2020). همچنین در پایان کتاب، مصاحبه‌ای که سینزیا دارایو با بلوما پریتز در کنفرانس ISSI ۲۰۱۹ در رُم انجام داده است، بیان می‌شود (Peritz, 2020).

¹ de-Moya et al

² Relevancy Versus Impact

³ Open Access publishing

⁴ The Application Context of Research Assessment Methodologies

سیاست گذاری:

نویسنده‌گان کتاب حاضر، از تمامی نویسنده‌گان فصل‌های بخش دوم کتاب، با خاطر مشارکت ارزشمندانه قدردانی می‌نمایند. همچنین از ناشران مجلات و کتاب‌های گزارش شده در قسمت اول کتاب، که مجوز باز نشر چکیده و خلاصه اجرایی آثار منتخب هنک موئد، را صادر نمودند، صمیمانه تشکر می‌نمایند. سرانجام، عمیق ترین تشکر خود را نسبت به دیلتا آبوناتو^۱ به دلیل حمایت ارزشمند وی، در نهایی شدن کتاب و از گویدو روسمو لاندولفو^۲ از مجله نیچر اشپرینگر، در راستای حمایت‌های وی در توسعه این پروژه، اظهار می‌دارند.

مقالات منتخب هنک موئد

سینزیا داریو و ولفگانگ گلانزل

مقدمه

این بخش، مجموعه‌ای از مهم‌ترین نشریات هنک موئد را ارائه می‌دهد. نویسنده‌گان کتاب حاضر تلاش نمودند تا معرفی مناسبی، از شخصیت علمی هنک موئد، به عنوان پژوهشگری با طیف گسترده‌ای از فعالیت‌ها و پروفایل پژوهش‌های چند وجهی، ارائه نمایند. از آنجا که هنک موئد، در زمینه کتاب‌سنگی و اطلاعات‌سنگی، در بسیاری از

¹ Diletta Abbonato

² Zosimo-Landolfo

موضوعات مشارکت داشته است؛ مروری بر پیشرفت شغلی وی، تا حد قابل توجهی می تواند به عنوان زمینه پژوهشی، مورد توجه قرار گیرد. داریو و گلانزل، نشریات او (موئد) را در هفت موضوع، در فصل مشترک کتاب سنجی، اطلاعات سنجی، مطالعات علمی و ارزیابی پژوهش، گروه بندی نمودند. که موضوعات اصلی آن به شرح زیر است:

۱. پایگاه داده های کتاب سنجی
۲. معیارهای اندازه گیری استنادی مجله
۳. شاخص های عملکرد پژوهش ها در علوم (تجربی)، علوم اجتماعی و علوم انسانی
۴. درک نظری و استفاده مناسب از شاخص های کتاب سنجی
۵. معیارها و اندازه گیری های مبتنی بر استفاده / کاربرد
۶. همکاری بین المللی و مهاجرت علمی
۷. آینده کتاب سنجی و اطلاعات سنجی

پایگاه داده های کتاب سنجی

بررسی "استفاده" از پایگاه داده های کتاب شناسی ابتدایی و موجود، به منظور دست یابی به اهداف کتاب سنجی، مهمترین موضوع کاری هنک موئد، در نیمه اول عمر حرفه ای و کاری وی بوده است. موئد، در نیمه دوم عمر حرفه ای خود، چندین نمونه از مطالعات خود را به بررسی پایگاه داده های کتاب سنجی، اختصاص داده است. بررسی پایگاه داده های کتاب سنجی، شامل موضوعات فرعی، از جمله ایجاد پایگاه های داده کتاب سنجی^۱؛ ترکیب پایگاه های داده^۲؛ مقایسه پایگاه داده ها^۳؛ ارزیابی^۴ و افزایش کیفیت داده های آنها، می باشد^۵.

چکیده مقاله ایگه و روسو (HENK F Moed, 1988)

پایگاه داده های حاوی اطلاعات ادبیات علمی منتشر شده در ارتباط با کتاب سنجی، نقش مهمی در زمینه مطالعات کمی علم و همچنین توسعه کاربرد شاخص های علم و فناوری ایفا می کنند. در راستای دستیابی به این اهداف، شاید

¹ creation of bibliometric databases

² combining databases

³ comparing databases

⁴ Assessment of databases

⁵ استفاده از پایگاه داده های کتاب سنجی برخط تحلیلی. در اطلاعات سنجی ۸۷/۸۸ ایگه و روسو، انتشارات الزویر، آمستردام، شاپک ۶-۴۲۵-۷۰۴۴-۴؛ سال ۱۹۸۸؛ دانشگاه هازلت بلژیک، دانشگاه آنتورپ بلژیک.

مهمترین و احتمالاً بیشترین استفاده از پایگاه داده "نمایه استناد علم (SCI)"^۱ است که توسط "موسسه اطلاعات علمی"^۲ تهیه شده است.

پایگاه داده ای با نام "SCISEARCH" تهیه شده است که به عنوان نسخه برخط SCI از طریق سیستم های رایانه ای قابل استفاده است. با این حال، از سایر پایگاه های داده مانند پایگاه داده "چکیده های فیزیک"^۳ یا پایگاه داده "چکیده های شیمیایی"^۴ نیز در راستای توسعه کاربردهای شاخص و توسعه کمی علم نیز بهره گرفته شده است. برخی از پژوهشگران، ظرفیت ها و محدودیت های چندین پایگاه داده برخط، به عنوان منابع داده های کتاب سنجی (در تعدادی از رایانه های میزبان این داده ها) را بررسی نموده اند.

در این مقاله ایگه و روسو (۱۹۸۸)، در خصوص نسخه برخط "نمایه استنادی علوم" و "تجزیه و تحلیل استنادی" بحث متمرکزی ارائه شده است (HENK F Moed, 1988). همچنین آنها استدلال نمودند که برخی از برنامه کتابخانه ای خاص، پایگاه های داده و نرم افزارهای پیاده سازی شده در رایانه میزبان، امکانات مناسبی ارائه نمی دهند. در واقع، جهت استفاده از این برنامه های کتابخانه ای خاص، ابتدا لازم است تا داده های اولیه، از رایانه میزبان به یک رایانه محلی انتقال یابند. در مرحله بعد، نرم افزار اختصاصی در سطح محلی توسعه می یابد تا شرایط، جهت انجام تحلیل های کتاب سنجی، به درستی فراهم گردد. در مقاله مذکور، این امر، با ارائه تعدادی برنامه های کاربردی، مربوط به تجزیه و تحلیل استنادی^۵ ("معیارهای اندازه گیری تأثیر"^۶) و تجزیه و تحلیل هم-استنادی^۷ ("نقشه برداری از زمینه های علم"^۸) نشان داده می شود.

چکیده مقاله اج. اف. موئد و فرینس (Henk F Moed & Vriens, 1989)^۹

تجزیه و تحلیل استناد مقالات علمی، یک ابزار مهم در مطالعات کمی در زمینه علم و فناوری، به شمار می رود. علاوه بر این، "نمایه های استنادی" اغلب هنگام جستجوی آسناد علمی مرتبط، به کار برده می شوند. در این مقاله، بر موضوع پایایی تجزیه و تحلیل استناد، تمرکز شده است. همچنین، مقاله در پی پاسخگویی به مواردی همچون؛ بررسی دقیق میزان استناد به مقالات علمی فردی، بررسی اشکالات احتمالی در فرآیند جمع آوری داده ها و همچنین بررسی تأثیر خطاهای "تصادفی" یا "نظام مند" بر نتایج تجزیه و تحلیل استنادی؛ برآمده است.

¹ Science Citation Index (SCI)

² Institute for Scientific Information

³ Physics Abstracts

⁴ Chemical Abstracts

⁵ citation analysis

⁶ impact measurement

⁷ co-citation analysis

⁸ mapping fields of science

⁹ اج. اف. موئد و فرینس (1989)، اشتباهات احتمالی که در تجزیه و تحلیل استنادی رخ می دهد، مجله علم اطلاعات از سری مجلات سیچ شماره ۱۰۷ - ۱۵، ۲، ۹۵؛ دانشگاه ویسکوزین و لاکورسه ایالات متحده.

تجزیه و تحلیل مُفصلی از "متغیرت^۱" میان مقالاتِ موردنظر و "ارجاعات استنادی" در رابطه با نام نویسنده‌گان، سال انتشار، شماره جلد و شماره صفحه ارائه شده است. داده‌های جمع آوری شده، شامل حدود ۴۵۰۰ مقاله هدف منتشر شده در پنج مجله علمی و ۲۵۰۰ استناد انجام شده، به این مقالات است. هم داده‌های هدف و هم استنادات، از نمایه استنادی علوم، تهیه شده توسط مؤسسه اطلاعات علمی به دست آمده است.

به نظر می‌رسد که در بسیاری از موارد، یک خطای خاص در استناد به یک مقاله هدف خاص، در بیش از یک نشریه استنادی رخ می‌دهد. در این زمینه، شواهدی ارائه شده است که نویسنده‌گان، در تدوین فهرست ارجاعات، ممکن است از رونوشت ارجاعات مندرج در فهرست های مرجع در مقالات، استفاده نمایند. این مسئله ممکن است یکی از سازوکارهای زمینه‌ای باشد که سبب ایجاد پدیده "تغییرات متعدد/خطاهای متعدد"^۲ است.

(Henk F Moed, 2005d) ^۳ مقدمه و سوالات پژوهشی در مقاله موئد (۲۰۰۵)

بسیاری از شاخص‌های کتاب سنجی، بر مبنای تعداد دفعات استناد به مقالات خاص در مجلاتی محاسبه می‌گردند که به منظور نمایه‌های مختلف استنادی ISI، آماده شده‌اند. نمایه استنادی علوم (SCI)، برجسته ترین نمایه ISI است. بنابراین، "پیوندهای استنادی"، هم در بازیابی ادبیات علمی و هم در ارزیابی عملکرد پژوهشی (یا ارزیابی تأثیر مجله)، عناصر مهمی را تشکیل می‌دهند (Garfield & Merton, 1979).

روایی شاخص‌های "استناد محور"، به میزان "دقت" در شناسایی "پیوندهای استنادی"، وابسته است. بنابراین، داشتن بینشی دقیق، نسبت به انواع مشکلات احتمالی پیش رو و همچنین درجه اطمینانی که می‌توان به واسطه این پیوندها به دست آورد، برای کاربران شاخص‌های استناد محور، ضروری است.

نمایه‌های استنادی ISI، از جمله SCI و وب آو ساینس^۴، تمام اسناد منتشر شده، که به صورتی تقریبی برابر با ۷۵۰۰ سند است را در بر می‌گیرد. استناد مذکور (۷۵۰۰ سند) شامل اطلاعات کامل کتاب شناختی، از جمله عنوان‌ها (مقالات)، اطلاعات کلیه نویسنده‌گان مشارکت کننده و وابستگی‌های نهادی آنها، عنوان مجله، شماره مجله^۵، جلد، شماره صفحات آغازین و پایانی؛ می‌باشد.

"ارجاعات استناد داده شده"^۶ از مقالات منبع، نیز استخراج شده است. این ارجاعات، نشریاتی هستند که در فهرست ارجاعات، در انتهای مقاله، به آنها اشاره شده است. از منظر یک "مرجع استناد داده شده"، ISI پنج دسته از داده‌ها را

¹ Discrepancies

² variations/errors phenomenon

³ دقت شمارش استنادات در: تحلیل استنادی در ارزشیابی پژوهش. دور درخت هلند. اشپرینگر. شابک ۱۳۰۲۰-۴۰۱۳-۹۶۳۴۶، صفحات ۱۳-۱۸۰

⁴ Web of Science

⁵: شماره‌ی مجله، در یک سال مشخص می‌باشد Issue number

⁶ cited reference

در بر می گیرد که شاملی داده های اولین نویسنده، منبع (به عنوان مثال، مجله یا کتاب)، سال انتشار، شماره جلد و شماره صفحه شروع؛ می باشد.

به طور کلی، بازنمایی مجدد یک سند، با هدف تجزیه و تحلیل استنادی، متفاوت از هدفی است در آن سند مورد نظر، به عنوان مرجع مورد استناد، در نظر گرفته می شود. به عنوان مثال، نویسنده ای که به مقاله مورد نظر، استناد می کند، ممکن است شماره صفحه آغازین را اشتباه نشان دهد یا نام نویسنده موردنظر خود را در فهرست ارجاعات، به صورت اشتباه ثبت نماید. به قصد نشان دادن چنین تفاوت ها یا تغییراتی، میان آسنادی که گاهی به صورت عمده (برنامه ریزی شده) استناد داده می شوند و یا آسنادی که خود از ارجاعات استناد داده شده هستند، از اصلاح بی طرفانه ای به نام "مغایرت^۱" استفاده می گردد.

در هر نوع تجزیه و تحلیل استنادی، یک مشکل مبنای وجود دارد. مسئله اساسی، در خصوص چگونگی تطابق مجموعه خاص از مقالات موردنظر، با فایل منابع ارجاع شده است. به گونه ای که این تطابق بتواند پیوندهای استنادی دقیقی میان اهداف و مقالاتی که به آنها استناد می کنند، ایجاد نماید. به بیان دیگر، مقابله با "مغایرت ها"، یکی از مسئله هایی است که در تجزیه و تحلیل استنادی، باید مورد توجه قرار بگیرد.

این فصل، مقالاتی را بررسی می نماید که از حیث تعداد پیوندهای استنادی، به اندازه کل مجموعه مقالات منبع پردازش شده ای است که توسط ISI در یک دوره بیست ساله ارزیابی شده اند. به عبارت دیگر، این فصل به بررسی پیوندهای استنادی، میان مقالات منبع ISI، می پردازد. در این فصل، پیرامون مسائلی همچون، بررسی نوع مغایرت های موجود میان ارجاعات استناد داده شده و مقالات مورد نظر، نکاتی ارائه خواهد شد. همچنین، درخصوص میزان این مغایرت ها و پیامدهای حذف منابع نامناسب، در محاسبه آمار استنادات، بحث خواهد شد.

داده ها و روش ها

مرکز مطالعات علم و فناوری (CWTS)² در دانشگاه لیدن³، یک پایگاه داده کلان، از تمامی آسناد پردازش شده در دوره ۲۰۰۴-۱۹۸۰ برای نسخه CD-ROM SCI و تعدادی از نمایه های استنادی مرتبط در CDROM ایجاد کرده است. پایگاه داده تولید شده توسط دانشگاه لیدن، یک نوع پایگاه داده کتاب سنجی است، زیرا اساساً به منظور تجزیه و تحلیل کمی، تجزیه و تحلیل آماری و نقشه برداری علمی، طراحی شده است. این پایگاه داده، در مجموعه وسیعی از پژوهه های علمی و سفارشی انجام شده است (Antony van Raan, 1996). (A. F. J. Van Raan, 2004)

¹ discrepancy

² The Centre for Science and Technology Studies (CWTS)

³ Leiden University

تجزیه و تحلیل های ارائه شده در ادامه این مبحث نیز مربوط به ۲۲ میلیون ارجاعات استناد داده شده است. این ارجاعات، از تمام مقالات منبع پردازش شده در ISI در سال ۱۹۹۹ استخراج شدند و با حدود ۱۸ میلیون مقاله هدفی مطابقت دارند که در دوره زمانی ۱۹۸۰-۱۹۹۹ منتشر شده اند.

روش شناسی مورد استفاده در این فصل، بر اساس توصیف های صورت گرفته در مقاله موئد و فریئنس (۱۹۸۹) و مقاله لیوول (۱۹۹۹) انتخاب شده است (Henk F Moed & Vriens, 1989). در این فصل، بر مواردی متمرکز است که مغایرت ها را فقط در یک زمینه از داده های جمع آوری شده نشان می دهد.

ارجاعات استناد داده شده و مقالات هدف، در یک فرایند پنج مرحله ای (۵ دور)، بر اساس چهار مورد از حوزه هایی که داده پیرامون آنها جمع آوری شده است، بررسی می گردند.

در دور اول، یک "کلید مطابقت"^۱ شامل شش کاراکتر اول نام خانوادگی نویسنده، اولین حروف نام او، سال انتشار، شماره جلد و شماره صفحه آغازین استفاده می شود. فرض می شود که "کلید مطابقت" برای یک مقاله انتخاب شده، از یک مجله، به اندازه کافی منحصر به فرد می باشد. "کلید مطابقت" به عنوان "کلید مطابقت ساده"^۲ برای مقاله (مقاله هدف) نشان داده می شود. به دلیل ساده سازی، ارجاعات استناد داده شده در این مرحله، به عنوان منبع "صحیح" مشخص می گردد.

در دور دوم، "کلیدهای تطبیقی اضافی"، مانند کلید "عنوان مجله"، اعمال می شود. اما در این مرحله، نام نویسنده، سال انتشار، شماره جلد و شماره صفحه آغازین؛ به ترتیب کنار گذاشته می شوند. بنابراین، اختلافات موجود درخصوص داده های حذف شده را می توان تجزیه و تحلیل نمود. ارجاعات استناد شده، در این دور، به عنوان منابع "مغایرت" مشخص می شوند. البته می توان مغایرت ها را با یافتن توضیحی "منطقی" برای آنها، بازسازی نمود. بنابراین، طبقه بندی پیشنهادی پیرامون ۳۲ نوع مغایرت، طراحی می گردد. منظور آن دسته از مغایرت هایی که در مرحله فعلی، هیچ توضیح قابل قبولی را نمی توان به آنها نسبت داد. این منابع، در دسته ای به صورت جداگانه ذخیره می شوند.

نتایج

جدول ۱۳.۱، تعداد تطابق های بدست آمده را بر اساس استفاده از "کلیدهای مطابقت" مختلف، نشان می دهد. در دور دوم، ۹۸۹,۷۰۹ مرجع استناد شده دارای مغایرت، با یکدیگر تطبیق داده می شوند. این عدد برابر با ۷.۷ درصد از تعداد کل ارجاعات "صحیح" است که در دور اول، با استفاده از کلید مطابقت ساده، به عنوان منابع دارای تطابق، تشخیص داده شده اند.

در جدول ۱۳.۲، ۳۲ نوع مغایرت، در ۱۱ نوع اصلی، گروه بندی شده اند. بسیاری از مغایرت هایی که تغییرات کوچک را در یک حوزه از "داده ها" نشان می دهند، می توانند ناشی از ارجاع نادرست، توسط نویسنده ای استناد کننده باشند.

¹ match key

² 'simple' match key

با این حال، بخش قابل توجهی از تغییرات کوچک در نام نویسندگان، صرفاً به دلیل بی توجهی یا عدم رعایت نظم رخ نمی‌دهد، بلکه اغلب ناشی از مشکلات، در شناسایی نام خانوادگی و نام نویسندگان کشورهای خارجی یا کشورهایی با فرهنگ‌های متفاوت است (Borgman & Siegfried, 1992). به عنوان مثال، زمانی که دانشمندان غربی ناآشنا با نام‌های چینی، به نویسنده‌ای از کشور چین، استناد می‌دهند، اغلب این مسئله رخ می‌دهد.

علاوه بر این، "نویسه گردانی"^۱، یعنی املای نام نویسندگان از یک زبان با حروف الفبای زبان دیگر، ممکن است به راحتی منجر به ایجاد "عدم تطابق" شود. فصل ۳ بیشتر مشکلات مربوط به نام نویسندگان، مورد بحث قرار خواهد گرفت.

جدول ۱۳.۱. تطابق‌ها و مغایرت‌ها

دور (مرحله)	حوزه داده‌هایی که در آن مغایرت رخ داده است	شماره مرجع دارای تطابق	نرخ عدم تطابق بر ارجاعات صحیح (بر حسب درصد)
۱	بدون مغایرت (مرجع صحیح)	۱۲۸۸۷۲۰۶	-
۲	شماره	۲۰۷۰۴۳	۱.۶
	نویسنده	۲۷۲۰۰۹	۲.۱
	سال انتشار	۹۵۱۹۰	۰.۷
	شماره صفحه آغازین	۴۱۵۴۶۷	۳.۲
	مجموع دوره دوم	۹۸۹۷۰۹	۷.۷

جدول ۱۳.۲. گونه‌های اصلی مغایرت‌ها

درصد	تعداد	گونه‌های اصلی مغایرت‌ها
۱۶.۷	۱۶۵۷۹۳	شماره صفحه منظور شده (مفقود شده) مرجع استناد شده
۱۶.۱	۱۵۹۵۰۳	تغییرات اندک در نام نویسندگان
۱۱.۹	۱۱۷۶۸۳	تغییرات اندک در شماره صفحات
۹.۶	۹۵۳۳۶	تغییرات اندک در تعداد مجلد
۶.۳	۶۲۸۳۷	تغییرات اندک سال‌های انتشارات
۵.۹	۵۸۸۵۳	شماره صفحه استناد شده در خلال صفحات آغازین و پایانی

^۱transliteration

۴.۲	۴۱۳۶۹	شماره موضوع استناد شده نسبت به شماره مجلد
۳.۷	۳۶۱۹۶	استنادات به مقالات توسط کنسرسیوم ها
۲.۱	۲۰۳۲۲	تعداد مجلد های منظور نشده در مرجع استناد شده (نه در مقاله هدف)
۱.۹	۱۹۲۸۱	استناد به نویسنده دوم نسبت به استناد به نویسنده اول
۱.۵	۱۴۷۵۴	"نام نویسنده در مقاله هدف" یا "مرجع استناد شده ای که در نظر گرفته نشده است"
۸۰.۰	۷۹۱۹۲۸	مجموع تعداد مغایرت ها توضیح داده شده
۴.۳	۴۲۲۷۵	سایر مغایرت ها در نام نویسندها
۷.۴	۷۳۱۳۸	سایر مغایرت ها در شماره صفحات
۵.۱	۵۰۰۱۵	سایر مغایرت ها در تعداد مجلد ها
۳.۳	۳۲۳۵۳	سایر مغایرت ها در سال های انتشارات
۲۰.۰	۱۹۷۷۸۱	تعداد کل مغایرت هایی که (هنوز) توضیح داده نشده است
۱۰۰.۰	۹۸۹۷۰۹	تعداد کل مغایرت های تحلیل شده

تعداد مقالات منبع/هدف ISI (۱۹۹۹-۱۹۸۰)، تقریباً ۱۸.۴ میلیون مقاله است. شکل مربوط به شماره صفحه آغازین مقالات، شامل ۲۰ درصد مواردی است که در آن شماره صفحه ذکر شده است و دارای یک نویسه (به عنوان مثال، ص ۱۱۵) بوده است. اما (این نویسه) در فایل مورد استفاده در این تحلیل، منظور نشده اند.

جدول ۱۳.۲ نشان می دهد که در مرحله کنونی، حدود ۸۰ درصد مغایرت ها را می توان توضیح داد. به بیان دیگر، به احتمال زیاد می توان این مغایرت ها را بر اساس هدف موردنظر، مطابقت داد. برای ۲۰ درصد باقیمانده از ارجاعات متناقض، هنوز (در این مرحله) نمی توان توضیحی منطقی ارائه نمود. انتظار می رود که درصد معینی از این موارد (۲۰ درصد باقی مانده)، به اشتباہ با یک هدف مطابقت داشته باشند. به ویژه هنگامی که آنها دارای مغایرتی هستند که در دو حوزه داده، جمع آوری شده خود را نشان می دهد.

انواع مختلفی از مغایرت ها، عمدهاً به دلیل ویژگی های ویرایشی (قوانین ویراستاری) مجلات استناد داده شده، اشاره به قراردادهای مربوط به بورسیه های علمی خاص، روش های ثبت و قالب بندی داده ها در ISI، یا ترکیبی از این سه عامل ایجاد می شوند. در ادامه، با طرح مثالی، این مسئله توضیح داده خواهد شد.

- وقتی پژوهشگران حوزه حقوق، زمانی که به مقاله ای استناد می کنند، اغلب شماره صفحه عبارت ارجاع داده شده را در استنادات خود بیان می نمایند. بنابراین می توان گفت، شماره صفحه استناد شده، اغلب برابر با شماره صفحه آغازین نمی باشد (صفحه استناد شده با صفحه آغازین متفاوت است). به بیان دیگر، شماره صفحه استناد شده، شماره ای میان شماره صفحه آغازین و پایانی است. میان مجلات حقوقی ایالات متحده، در این زمینه شباهت قابل توجهی وجود دارد. حدود ۵۰ درصد آنها، چنین مغایرت هایی را نشان می دهند.

نشان دادن شماره صفحه "میان دو صفحه" نیز، هرچند به میزان اندک، اما در "ارجاع به مرورها"^۱ یا "گردآوری داده ها در علوم طبیعی و علوم زیستی"^۲ رخ می دهد.

- چندین مجله دارای "سیستم شماره گذاری دو جلدی"^۳ هستند، یا به گونه ای هستند که مجلدات "ترکیبی" (به ویژه مجموعه مقالات) را منتشر می نمایند. روش های ثبت داده ISI، محدوده اعداد مشخصی را در قسمت "شماره منبع"، مجاز نمی داند. به دلیل محدودیت مذکور در ISI، اعداد از جهت های گوناگون جمع آوری می گرددند. با این وجود، نویسنده‌گان استنادی ممکن است انتخاب های متفاوتی داشته باشند. به طوری که اعداد مجلدات و شماره مجله، در مرجع استناد داده شده و مقاله هدف، ممکن است با یکدیگر متفاوت باشند. مشکل مشابهی، در مجلات نیز ایجاد می گردد. در خصوص مجلات، ظاهراً مشخص نیست که سیستم شماره گذاری سریال، به مجلدات مربوط است یا شماره مجله (در یک سال مشخص) را در بر می گیرد.
- مجلات ممکن است مقالات خود را در نسخه چاپی و نسخه الکترونیکی، منتشر نمایند. شناسه مقاله در این نسخه ها ممکن است با یکدیگر متفاوت باشند. شماره صفحات آغازین و پایانی نیز ممکن است با یکدیگر مغایرت داشته باشند. همچنین ممکن است در نسخه الکترونیکی، شماره سریال مقاله، به جای شماره صفحه اعمال شود. اگرچه ISI تلاش زیادی در جهت برطرف نمودن چنین تفاوت هایی انجام می دهد، اما ممکن است این موارد، مانع تطابق صحیح منابع و مقالات مورد استناد، شود. انتظار می رود در آینده، این روند (ایجاد تطابق) سخت تر شود.
- به ویژه در علوم پزشکی، اغلب مقالاتی منتشر می شوند که نتایج یک مطالعه مشترک انجام شده را ارائه می دهند. نتایج، به طور معمول، توسط کنسرسیوم های علمی، نیروی کار، کمیته پیمایش یا گروه آزمایش بالینی، ارائه می گردد. چنین مقاله هایی به طور معمول چند نویسنده دارند. اما در ISI، مشخصات اولین نویسنده مقاله، در اولین حوزه کاری او، ثبت می گردد. با این حال، دانشمندان به واسطه استناد به چنین مقالاتی، در فهرست ارجاعات خود، بیشتر نام کنسرسیوم را بیان می کنند و نام نویسنده اول ذکر نمی گردد. در نتیجه، نام های نویسنده‌گان در حوزه های کاری هدف (حوزه فعالیت های علمی و پژوهشی نویسنده‌گان) و مرجع مورد استناد، با یکدیگر تفاوت خواهند داشت. مجله نیچر، یکی از مجلاتی است که تحت تأثیر این گونه مغایرت ها قرار دارد (ناشناس، نیچر، ۲۰۰۲).

ضروری است که پژوهشگران و فعالان حوزه کتاب سنجی و اطلاعات سنجی به این مسئله توجه نمایند که ابهام در توزیع مغایرت ها (میان مرجع استناد شده و مقاله هدف)، به دلیل ماهیت نظام مند آنها، رخ می دهد.

¹ references to reviews

² data compilations in the natural and life sciences

³ dual-volume numbering systems

جدول ۱۳.۳ پارامترهای توزیع استناداتِ مغایر، میان مقالات مورد نظر (مقالات هدف) را نشان می‌دهد. تجزیه و تحلیل مجله، حاوی اطلاعات مفید و ارزشمندی در این زمینه می‌باشد. به کمک تجزیه و تحلیل مجلات، می‌توان اثر مغایرت‌ها بر "ضریب تأثیر" را بررسی نمود.

همچنین در جدول ۱۳.۴، "مغایرت استنادات" بر اساس کشور مبداء مقالات هدف، بررسی شده است. به عنوان نمونه، مجله ارتوپدی بالینی و پژوهش‌های علمی مرتبط به آن، مجله‌ای است که بیش از سایر مجلات، تحت تأثیر نادیده گرفتن مغایرت استنادات، قرار گرفته است.

شماره‌های سریال ضمیمه شده به این مجله، توسط ISI، به عنوان شماره سریال مجلات (در یک سال)، ثبت می‌شوند. به همین ترتیب، تمامی ارجاعات استناد شده به مقالات مجله، این اعداد را در قسمت "شماره جلد" ثبت می‌نمایند.

بر اساس جدول ۱۳.۴ (با تمرکز بر کشورهای بزرگتر، غیر از کشورهای غربی) بیشترین "نسبت استناداتِ مغایر" به استنادات صحیح در اتحاد جماهیر شوروی سابق (۲۱ درصد) است و پس از آن چین (۱۳ درصد) را نشان می‌دهد. در میان کشورهای غربی، اسپانیا و ایتالیا به ترتیب با ۷۹ و ۷۰ درصد در رتبه‌های اول قرار دارند. ایالات متحده و استرالیا کمترین درصد را به ترتیب با مقادیر ۵.۷ و ۵.۳ درصد نشان می‌دهند.

جدول ۱۳.۳، توزیع استناداتِ دارای مغایرت، میان مقالات هدف استناد شده

شماره استنادات	درصد تجمعی مقالات استناد شده	درصد تجمعی مغایرت‌های استنادی
۱	۷۸.۷	۵۱.۹
≤ ۲	۹۱.۳	۶۸.۵
≤ ۳	۹۵.۳	۷۵.۹
≤ ۱۰	۹۹.۴	۹۱.۱
≤ ۱۵	۹۹.۷	۹۳.۷
≤ ۴۴۴	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰

جدول ۱۳.۳، با بررسی ۹۸۹,۷۰۹ مورد از ارجاعات استناد شده دارای "مغایرت استنادی"، نشان می‌دهد که چگونه این ارجاعات، میان مقالاتِ هدفی که عمداً به آنها استناد شده است، توزیع می‌گردند.

همچنین، در جدول ۱۳.۳ نشان داده شده است که از ۷۸.۷ درصد موارد بررسی شده (در ۹۸۹,۷۰۹ مورد)، تنها دارای یک مغایرت استنادی هستند و ۵۱.۹ درصد از کل ارجاعات استناد شده، مغایرت استنادی دارند.

حدود ۵ درصد مقالات هدف دریافت شده، حداقل ۴ مغایرت استنادی داشته اند (حدوداً ۲۴ درصد مغایرت های استنادی). از ۴۰۰ مقاله هدف بررسی شده (در این مطالعه)، ۸.۹ درصد از آنها، بیش از ۱۰ مغایرت استنادی را نشان داده اند. حداکثر تعداد مغایرت های استنادی (به همان مقاله هدف)، برابر با ۴۴۴ مورد است.

نتایج مطرح شده در این جدول، از مقالات منتشر شده، توسط کنسرسیوم آزمایش های کنترل عوارض دیابت (نویسنده اول اچ. شامون) در نیو اینگلند بدست آمده است.

جدول ۱۳.۴. مقادیر درصد (صدک ها) توزیع نسبت "استنادات مغایر" به "استنادات صحیح" بر اساس مجلات هدف و کشورهای هدف

نسبت استنادهای مغایر به استنادهای صحیح		درصد (صدک ها)
کشورها (درصد)	مجلات (درصد)	
۵.۴	۲.۵	P10
۶.۳	۳.۴	P25
۷.۸	۴.۹	P50
۹.۰	۷.۲	P75
۱۱.۹	۱۱.۶	P90
۱۴.۲	۱۸.۳	P95
۴۱.۶	۱۰۸.۹	P99

جدول ۱۳.۴، مقادیر درصد (صدک ها) توزیع نسبت "استنادات مغایر" به "استنادات صحیح" بر اساس مجلات هدف و کشورهای هدف را نشان می دهد. اطلاعات مندرج در جدول، بر اساس ۲۵۴۷ مجله (ستون دوم) و ۹۹ کشور (ستون سوم) بدست آمده اند که در سال ۱۹۹۹ بیش از ۱۰۰ استناد "صحیح" را دریافت نموده اند. استنادات به مقالات منتشر شده، در سال های ۱۹۹۷ و ۱۹۹۸، بررسی شده اند.

این مقادیر، بر اساس نسبت تعداد استنادات دارای مغایرت و استنادات صحیح، محاسبه شده اند. در جدول فوق، توزیع نمرات نسبت میان مجلات و کشورها، همراه با ارزش صدک آنها نیز مشخص شده است. صدک ۵۰ (P50، یعنی میانه) برای مجلات برابر با ۴.۹ و برای کشورها برابر با ۷.۸ است. برای ۱۲۷ مجله (معادل ۵ درصد مجلات)، "نسبت استناد مغایر/ استناد صحیح" بیش از ۱۸.۳ (P95) می باشد. در ۵ کشور، این نسبت از ۱۴.۲ فراتر می رود. به عنوان مثال؛ برای کشور ویتنام، این نسبت برابر با ۴۱.۶ است.

چکیده مقاله لورز ایسکاس، دی مولیا آنگون و موئد (۲۰۰۸)^۱

در مقاله موئد، ایسکاس و دی مولیا (۲۰۰۸)، به بررسی مطالعاتی پرداخته می شود که در آنها "اسکوپوس (الزویر)"^۲ و "وب آو ساینس (تامسون رویترز)"^۳ را با یکدیگر مقایسه نموده اند (López-Illescas et al., 2008). در راستای انجام هدف مذکور، مجلات تحت پوشش اسکوپوس و وب آو ساینس، در رشته انکولوژی/ تومور شناسی (به عنوان یکی از زیر مجموعه های مهم رشته پزشکی) بررسی شده اند.

تعداد مجلات رشته انکولوژی تحت پوشش "وب آو ساینس (WoS)" برابر با ۱۲۶ مجله است که تمامی آنها، در اسکوپوس نیز نمایه شده اند. اما اسکوپوس، تعداد ۱۰۶ مجله، بیشتر از وب آو ساینس را نیز پوشش می دهد.

با این حال، مجلات تحت پوشش اسکوپوس، ضریب تأثیر بسیار کمتری نسبت به مجلات تحت پوشش WoS، اخذ می نمایند. میان ۲۵ درصد منابع برتر و منابع پر استناد اسکوپوس، ۹۴ درصد آنها در وب آو ساینس، نمایه شده اند. همچنین از ۲۵ درصد انتهایی رده بندی منابع استناد شده در اسکوپوس، ۶ درصد آنها در وب آو ساینس، نمایه شده اند.

به طور خلاصه، در زمینه سرطان شناسی، وب آو ساینس، زیرمجموعه اصلی اسکوپوس محسوب می گردد و بهترین مجلات را از نظر تأثیر استنادی، در هر مقاله، پوشش می دهد. اگرچه اسکوپوس، نسبت به وب آو ساینس، به میزان ۹۰ درصد، مجلات انکولوژیکی بیشتری را پوشش می دهد. اما میانگین "ضریب تأثیر مبتنی بر اسکوپوس"^۴ برای مجلات نمایه شده، توسط هر دو پایگاه داده، تنها ۲.۶ درصد، بیشتر از میانگین ضریب تأثیر مبتنی بر داده های وب آو ساینس است.

نتایج حاصل از این پژوهش، تفاوت های اساسی در سیاست های پوشش دهنده مجلات را نشان می دهند. به بیان دیگر، بر اساس مفهوم "پوشش دهنده مجلات پر کاربرد و پر استناد"^۵ که توسط یوجین گارفیلد^۶ مطرح گردید، بیشتر مشابه سیاست های پوشش دهنده مجلات وب آو ساینس است. اسکوپوس، با پوشش گستردگی، بیشتر مشابه یک پایگاه داده کلان، برای رشته های گوناگون می باشد.

نتایج این مقاله، نشان می دهد که میان ضریب تأثیر "کلاسیک" و مبتنی بر وب آو ساینس^۷، با سنجه های جدید مبتنی بر اسکوپوس و همچنین شاخص های "رتبه بندی مجلات سایمکو (SJR)"^۸ همبستگی وجود دارد. علاوه بر

^۱ پوشش و تأثیر استناد مجلات انکولوژیکی در وب آو ساینس و اسکوپوس، مجله اطلاعات سنجی ۳۱۶-۳۰۴. الزویر. گروه های پژوهشی سایمگو، اکستریم آدورا، باداخوس اسپانیا؛ گروه پژوهشی سایمگو کمیته پژوهشی ملی اسپانیا، مادرید، اسپانیا.

² Elsevier's Scopus

³ Web of Science (WoS)

⁴ Scopus-based impact factor

⁵ Eugene Garfield's concepts of covering a selective set of most frequently used (cited) journals

⁶ Eugene Garfield

⁷ Classical, WoS-based impact factors

⁸ SCImago Journal Rank (SJR)

آن، ضریب تأثیر مبتنی بر وب آو ساینس، با برخی از مجموعه شاخص های مطرح شده توسط پینسکی و نارین نیز دارای همبستگی هستند (Pinski & Narin, 1976).

به کمک بررسی آثار نارین و پینسکی همچون، چهار مسیر از پژوهش های آتی پیشنهاد شده است. نارین و پینسکی در آثار خود، به نام های "اثر/نفوذ استنادی"^۱ مجلات نشریات علمی را در کتابی به نام "نظریه ها همراه با کاربرد ادبیات علمی رشته فیزیک"^۲، "پردازش اطلاعات و مدیریت"^۳ تجمیع نمودند. آنها که بر مبنای سطح و جایگاه مجلات، به استنادات، وزن معینی اختصاص می دهند (با ضریب ρ اسپیرمن برابر با ۰.۹۳).

چکیده مقاله مؤنده، هالوی و بار ایلان (۲۰۱۶)^۴

روش جدیدی به منظور مقایسه گوگل اسکالار (GS)^۵ با سایر نمایه های استنادی، پیشنهاد شده است. این روش، غالباً بر "میزان پوشش دهی"^۶ و "تأثیر استنادی منابع"^۷، "نمایه سازی"^۸، "کیفیت داده ها"^۹، از جمله "تأثیر تعداد استنادات تکراری"^{۱۰}، تمرکز دارد. این روش، گوگل اسکالار را با اسکوپوس مقایسه می نماید. روش مذکور، در مجموعه ای محدود از مقالات چاپ شده، در ۱۲ مجله از شش زمینه موضوعی، به کار گرفته می شود. به طوری که یافته های آن را نمی توان به تمامی مجلات یا زمینه ها تعمیم داد.

این مطالعه از نوع مطالعات اکتشافی است و در آن تلاش می گردد به جای آزمودن فرضیه ها، موارد (فرضیه های) جدیدی تولید شوند (Henk F Moed et al., 2016). یافته های مطالعه مذکور، بر پوشش دهی منبع و تأثیر استنادی آن (مشابه مطالعه قبل) تأیید می ورزد. نسبت استنادات گوگل اسکالار، به استنادات اسکوپوس، در زمینه های موضوعی در بازه ۱.۰ تا ۴.۰ متغیر است. در حالی که "مجلات با دسترسی آزاد"^{۱۱} در نمونه تحت بررسی در این مقاله، نسبت های بالاتری را در مقایسه با سایر "مجلات با دسترسی آزاد" (خارج از نمونه تحت بررسی) نشان می دهند.

در سطح مقاله، همبستگی خطی میان تعداد استنادات گوگل اسکالار و اسکوپوس، زیاد است. ضریب همبستگی پیرسون در محدوده ۰.۹ تا ۰.۸ می باشد. تأخیر میانگین دو ماهه نمایه سازی اسکوپوس، در مقایسه با گوگل اسکالار، به دلیل فقدان منابع استناد شده در مقالات چاپ شده در اسکوپوس نیست. "تأثیر تعداد استنادات مضاعف" در گوگل اسکالار،

^۱ Citation influence

^۲ Citation influence for journal aggregates of scientific publications: Theory, with application to the literature of physics

^۳ Information Processing and Management

^۴ مؤنده، بار ایلان، هالوی (۲۰۱۶)، روش شناسی جهت مقایسه اسکالار و اسکوپوس. مجله اطلاعات شناسی ۵۵۱، ۵۳۳-۵۳۳. الزویر. دانشگاه رامات اسرائیل (بار ایلان)، دانشکده پزشکی مونت سینا، ایالات متحده آمریکا

^۵ Google Scholar (GS)

^۶ coverage

^۷ citation impact of sources

^۸ indexing speed

^۹ data quality

^{۱۰} the effect of duplicate citation counts

^{۱۱} Open Access journals

به دلیل استنادات چندگانه با داده های کلان (فرا داده ها) یکسان و تقریباً مشابه، در کمتر از ۲ درصد موارد رخ می دهد. علاوه بر آن، در مقاله پیش رو، مزايا و معایب "استنادات مقاله محور" و "استنادات مفهوم محور"، مورد بحث قرار گرفته اند.

سنجه های استنادی مجلات

ضریب تأثیر مجلات و سنجه های استنادی مربوط به آنها، از پرکاربردترین شاخص های کتاب سنجی هستند. مقالاتی که در ادامه مطرح شده اند، به نقد شاخص های موجود و طرح پیشنهادی در خصوصی شاخص های جدید، می پردازنند. همچنین مقاله ای، در راستایی بررسی اعتبار نظری و کاربرد معیارهای ارزشیابی شاخص ها، بر اساس صحت آماری، ارائه خواهد شد. در نهایت نیز مقاله ای با محوریت بررسی تأثیر "مجلات دسترسی آزاد" بر "تأثیر استنادی" طرح می گردد.

چکیده مقاله مؤد و لیوول (۱۹۹۵)^۱

مؤسسه اطلاعات علمی (ISI)، به صورت سالانه، فهرستی از "ضریب تأثیر مجلات علمی" را بر اساس داده های استخراج شده از نمایه استنادی علوم (SCI) منتشر می نماید. "ضریب تأثیر مجله"، به دو شیوه محاسبه می گردد که شامل ضریب تأثیر ۲ ساله و ضریب تأثیر ۵ ساله است:

ضریب تأثیر دو ساله

$$\frac{(n-2)(n-1)}{n} = \text{ضریب تأثیر در سال}$$
$$\frac{\text{استنادات دریافت شده در سال } n \text{ توسط مقالات چاپ شده در سال}}{\text{مجموع مقالات چاپ شده در سال } (n-2)(n-1)}$$

ضریب تأثیر پنج سال نیز به همین صورت محاسبه می گردد با این تفاوت که استنادات و مجموع مقالات، در بازه زمانی ۵ ساله، در صورت و مخرج محاسبه می شوند.

این مقاله، شواهدی را ارائه نموده است که نشان می دهد (Henk F Moed & Van Leeuwen, 1995)، مقادیر منتشر شده در گزارش JCR برای تعداد قابل ملاحظه ای از مجلات، معتبر و صحیح نمی باشد. این مسئله، به ویژه زمانی رخ می دهد که مجلات، ضریب تأثیر بالایی داشته باشند. البته این مسئله به دلیل تعریف نامناسب آسناد قابل استناد، رخ می دهد. زیرا انواع آسنادی که توسط ISI به عنوان آسناد قابل استناد، تعریف نشده اند (به ویژه نامه ها و سرمهقاله ها) در این محاسبه، منظور نمی گردند. این آسناد (آسناد که مورد تایید ISI نیستند) می توانند به افزایش تعداد استنادات یک مجله، کمک کنند. در این مقاله، داده های تجربی به منظور ارزیابی میزان نادرستی (عدم صحت)

^۱ مؤد، لیوول (۱۹۹۵)، بهبود دقت موسسات در راستای ضریب تأثیر مجلات اطلاعات سنجی علمی، انجمن علوم اطلاعات آمریکا (JASIS)، ۴۶۷-۴۶۱، انتشارات واپلی، دانشگاه لیدن هلند

ناشی از این پدیده، ارائه خواهد شد. پیشنهاد می شود، به جای استفاده از ضریب تأثیر ارائه شده توسط JCR، ضریب تأثیر مجله به ازای نوع سند، محاسبه گردد.

چکیده مقاله مؤئد، ریدزیک، لیوول (۱۹۹۹)^۱

این مقاله طیف وسیعی از مطالعات انجام شده، توسط نویسندها را در خصوص شاخص های منعکس کننده "تأثیر مجله علمی"^۲، بررسی می نمایند (H Moed et al., 1999). بر اساس مباحث انتقادی، پیرامون داده های مربوط به ضریب تأثیر مجله در (JCR)، که توسط مؤسسه اطلاعات علمی (ISI) منتشر شده اند، شواهدی مبنی بر نادرستی ضریب تأثیر JCR، بدست آمده است. ضریب تأثیر JCR دارای سوگیری بوده و تحت تأثیر افزایش یا کاهش سریع تأثیر مجلات (بلغ و افول تأثیر مجلات)، قرار می گیرد.

علاوه بر این، بر اساس شواهد مقاله، مشخص شده است که "نیمه عمر استناد JCR"^۳ یک معیار اندازه گیری نامناسب، جهت اندازه گیری کاهش (افول) تأثیر مجله است. معیارهای اندازه گیری مناسب تر در ارزیابی تأثیر مجلات علمی، در این مقاله پیشنهاد شده اند. همچنین، یک سیستم طبقه بندی جدید، مورد بررسی قرار گرفته است که می تواند، بلوغ و افول تأثیر مجله را که از طریق "استنادات" اندازه گیری می شوند، توصیف نماید. پیشنهاداتی نیز در راستای پژوهش های علمی آتی، ارائه شده است، که توزیع استنادات، در مقالات مجله را با جزئیات بیشتری تجزیه و تحلیل می کند.

چکیده مقاله مؤید (۲۰۰۷)^۴

این مقاله، چگونگی استناد مقالات، در سرور پیش از چاپ ArXiv بخش Condensed Matter را به صورت آماری مقایسه می نماید (Henk F Moed, 2007a). مقالاتی که هم در سرور مرکزی ArXiv ذخیره شده اند و هم در مجلات علمی نیز منتشر شده اند، با مقالاتی که در این سرور ذخیره نشده اند، مقایسه می گردد.

هدف اصلی از این اقدام، نشان دادن و برآوردن تقریبی اثر دو عامل، "پیش نمایش"^۵ و "سوگیری کیفیت"^۶، بر تفاوت تأثیر استنادی میان این دو مجموعه مقاله، با استفاده از داده های استنادی از وب آو ساینس است.

^۱ اج. اف. مؤید، ریدزیک، لیوول (۱۹۹۹)، به سوی شاخص های مناسب ضریب تأثیر مجلات؛ مجله علم سنجی ۵۸۹-۵۷۵، ۴۶، ۵۷۵-۵۸۹. اشپرینگر، دانشگاه لیدن هلند

^۲ Reflecting scholarly journal impact

^۳ The JCR cited half-life

^۴ اج. اف. مؤید (۲۰۰۷)، اثر "دسترسی آزاد" بر تأثیر استنادی؛ تحلیل شاخص ArXiv مجله انجمن علم اطلاعات و فناوری؛ ۵۸، ۲۰۴۷-۲۰۵۴؛ انتشارات والی؛

^۵ Early view

^۶ Quality bias

این برآوردها را برای تعدادی از مجلات، در زمینه فیزیک مواد متراکم، ارائه شده است. به منظور ایجاد تمایز میان یک اثر علمی با "دسترسی آزاد" و یک اثر علمی "پیش نمایش"، داده های استنادی طولی، در یک دوره زمانی ۷ ساله تجزیه و تحلیل شدند. علاوه بر آن، "سوگیری کیفیت"، توسط محاسبه تفاوت تأثیر استنادی ArXiv در سطح نویسنده‌گان فردی (با در نظر گرفتن نویسنده مشترک)، اندازه گیری شد. تجزیه و تحلیل شواهد نشان داد که "سوگیری کیفیت"، نسبت به "پیش نمایش" بیشتر رخ می‌دهد.

به منظور اصلاح این اثرات، در یک نمونه از ۶ مجله "فیزیک مواد متراکم" که به طور مفصل مورد مطالعه قرار گرفته‌اند، هیچ نشانه‌ای از مزیت "دسترسی آزاد" عمومی مقالات ذخیره شده در ArXiv یافت نشد. این مطالعه شواهدی را ارائه می‌دهد که ArXiv استناد را تسريع می‌نماید. به این دلیل که مقاله‌ها در ArXiv، زودتر در دسترس قرار می‌گیرند و این مسئله تا حدی مستقل از "دسترسی آزاد" به مقالات است.

چکیده مقاله مؤید (۲۰۱۰^۱)

این مقاله، یک شاخص جدید از تأثیر استناد مجله را مورد بررسی قرار می‌دهد (Henk F Moed, 2010a). شاخص مذکور، به عنوان "تأثیر نرمال شده منبع به ازای هر مقاله (SNIP)^۲" مشخص شده است. این مقاله، سرعت "بلغ تأثیر استنادی"^۳ و "میزان استفاده از پایگاه داده" جهت ارزیابی ادبیات حوزه را برآورد می‌نماید. این فرایند، با در نظر گرفتن خصیصه‌های زمینه موضوعی، مانند دفعاتی که نویسنده‌گان، در فهرست ارجاعات خود به مقالات دیگر استناد می‌کنند، صورت می‌گیرد.

این مقاله مفاهیم مطرح شده توسط یوجین گارفیلد، پیرامون "ظرفیت استنادی"^۴ یک رشته را تعریف می‌نماید. ظرفیت استنادی، به عنوان "میانگین طول فهرست منابع" در یک زمینه موضوعی خاص، تعیین "احتمال استناد" و همچنین نیاز به "ارزیابی عملکرد عادلانه" به منظور اصلاح تفاوت میان زمینه‌های موضوعی گوناگون، تعریف می‌شود.

به مجموعه مقالاتی که به یک مجله استناد می‌دهند، "زمینه موضوعی"^۵ آن مجله اطلاق می‌شود. SNIP به عنوان نسبت "تعداد استنادات مجله به ازای هر منبع"^۶ و "ظرفیت استنادی" در زمینه موضوعی آن، تعریف می‌گردد. هدف آن (SNIP) مقایسه مستقیم منابع، در زمینه‌های موضوعی مختلف است.

ظرفیت استنادی، نه تنها میان دسته بندی مجلات با زمینه‌های موضوعی متفاوت، بلکه در میان دسته بندی مجلات با موضوعات مشترک نیز یکسان نیست (ظرفیت‌های استنادی با یکدیگر تفاوت دارند). مجلات با زمینه‌های موضوعی

^۱ اج. اف. مؤید (۲۰۱۰). اندازه گیری تأثیرات زمینه‌ای استناد مجلات علمی، مجله اطلاعات سنجی. شاپک ۲۶۵-۲۷۷. الزویر

^۲ Source normalized impact per paper (SNIP)

^۳ Maturing of citation impact

^۴ citation potential

^۵ journal's subject field

^۶ The journal's citation count per paper

متفاوت همچون مجلات ریاضی، مهندسی و علوم اجتماعی دارای ارزش (ظرفیت استنادی) کمتری، نسبت به مجلات در حوزه علوم زیستی هستند.

در مجلات، با دسته بندی موضوعی مشابه، به عنوان مثال، مجلات پایه (علوم پایه) نسبت به مجلات کاربردی یا بالینی، استنادات بیشتری دریافت می نمایند. همچنین، مجلاتی که موضوعات پدیدار شونده را پوشش می دهند، نسبت به نشریات دوره ای، در موضوعات کلاسیک یا مجلات عمومی تر، ظرفیت استنادی بیشتری دارند.

SNIP چنین تفاوت هایی را تصحیح می نماید. هر چند نقاط قوت و محدودیت های SNIP به صورت نقادانه، مورد بحث قرار گرفته اند، اما پیشنهادهایی در راستای انجام پژوهش های علمی بیشتر، پیامون آن، نیز مطرح شده اند. باید به این نکته توجه داشت که تمامی نتایج تجربی SNIP، از اسکوپوس (زویر) مشتق شده اند.

چکیده مقاله مؤد (۱۶۰۲)

معرفی مفهوم "گزارش مقایسه شاخص ها"^۲، یک چارچوب، جهت مقایسه انواع مختلف شاخص های کتاب سنجی است(Henk F Moed, 2016b). این مفهوم یک نمای کلی از تفاوت ها و شباهت های اصلی شاخص ها را ارائه می دهد. گزارش مقایسه ای، هم نقاط قوت و هم محدودیت های هر یک از شاخص های مورد بحث را نشان می دهد. این گزارش به پژوهشگران و ارزیابان این امکان را می دهد که در هنگام استفاده و یا ارتقای شاخص ها، تعادل را رعایت نمایند و در عین حال نیز از مزایای شاخص ها بهره ببرند. در این مقاله، بر مفاهیم پایه، مفروضات و زمینه های کاربردی تمرکز می گردد. مفاهیم و مفروضاتی که برای غیر متخصصان، بیشتر قابل درک هستند را مد نظر قرار می دهد. به عنوان یک مثال، در این مقاله، یک گزارش مقایسه از "شاخص های اصلی"^۳ و "شاخص های اصلاح شده"^۴ (SNIP) ارائه شده است.

شاخص های عملکرد پژوهشی در علوم، علوم اجتماعی و علوم انسانی توسعه روشن های ارزیابی کمی مناسب پژوهشی، در حوزه های مختلف علم و دانش و سطوح مختلف سازمانی، از فعالیت اصلی هنک مؤد، در دو دهه اول عمر پژوهشی وی بود. در نتیجه، در این پژوهش ها، شاخص های کتاب سنجی برای گروه های پژوهشی، بخش ها، مؤسسات و کشورها، استفاده شدند.

^۱ اج. اف. مؤد (۱۶۰۲). مقایسه جامع شاخص های قابل فهم نسبت به شاخص های غیر تخصصی: مطالعه موردی دو نسخه SNIP. مجله علم سنجی، ۱۰۶(۱)، ۵۱-۶۵.

^۲ Indicator Comparison Report

^۳ Original SNIP indicators

^۴ Modified SNIP indicators

چکیده مقاله مؤئد، ون ران، بورگر، فرانکفورت (۱۹۸۵)^۱

در این مقاله، نتایج یک مطالعه در مورد ظرفیت داده های "کتاب سنجی" (انتشار و استناد^۲) را به عنوان ابزاری در راستای سیاست گذاری های پژوهشی، در دانشگاه، ارائه شده است (Henk F Moed et al., 1985). در این مطالعه، شاخص های کتاب سنجی برای تمامی گروه های پژوهشی در دانشکده پزشکی، دانشکده ریاضیات و علوم طبیعی در دانشگاه لیدن محاسبه شدند.

نتایج کتاب سنجی، با تعدادی از پژوهشگران دانشکده های تحت ارزیابی، مورد بحث قرار گرفت. نتیجه گیری اصلی این است که استفاده از داده های کتاب سنجی، مشکلات متعددی را در راستای تحقق اهداف ارزشیابی ایجاد می نماید. مشکلات مذکور، هم از نظر جمع آوری و جرح و تعديل داده ها و هم از نظر تفسیر نتایج کتاب سنجی، به وجود می آیند.

با این حال، اکثر این مشکلات، قابل حل هستند. هنگامی که از شاخص های کتاب سنجی، به درستی استفاده شوند، می توان (به کمک آنها) یک "دستگاه نظارت"^۳ در زمینه سیاست های مدیریتی و پژوهشی دانشگاه ها، ارائه نمود. دستگاه نظارتی، سیاست گذاران پژوهشی را قادر می سازد تا سوالات مربوطه را درخصوص عملکرد علمی، از پژوهشگران بپرسند و بتوانند از نظر عوامل مرتبط با خط مشی های پژوهش های علمی، نتایج کتاب سنجی را بیابند.

چکیده مقاله مؤئد، بروین، لیوول (۱۹۹۵)^۴

این مقاله، یک طرح کلی از پایگاه جدید داده کتاب سنجی را براساس تمام مقالات منتشر شده، توسط نویسنده‌گان هلندی، ارائه می دهد که در طی دوره زمانی ۱۹۸۰-۱۹۹۳ پردازش شده اند (H Moed et al., 1995). تمامی مقالات از پایگاه داده های کتاب سنجی، همچون مقالات مؤسسه اطلاعات علمی (ISI) از "نمایه استنادی علوم (SCI)"، "نمایه استنادی علوم اجتماعی (SSCI)"، "نمایه استنادی علوم انسانی و هنر (A & HCI)"، جمع آوری شده اند.

این مقاله، انواع مختلف اطلاعات اضافه شده به پایگاه داده را شرح می دهد. این اطلاعات شامل داده های مقالات، با استناد به انتشارات هلندی، داده های استنادی دقیق در مجلات و زمینه های فرعی ISI و یک سیستم طبقه بندی از انتشارات سازمان های اصلی (با ذکر آدرس سازمان ها)، می باشند.

^۱ مؤئد، ون ران، بورگر، فرانکفورت (۱۹۸۵). استفاده از داده های کتاب سنجی در عملکرد پژوهش های دانشگاهی. مجله سیاست گذاری پژوهشی. ۱۴۹-۱۳۱.

² Publication and citation

³ Monitoring device

⁴ مؤئد، بروین، لیوول (۱۹۹۵). ابزارهای کتاب سنجی جدید جهت ارزیابی عملکرد پژوهشی در سطح ملی: توصیف پایگاه داده، مرور کلی شاخص ها و کاربرد های اولیه آنها. مجله علم سنجی. ۳۸۱-۴۲۲، ۳۳. اشپرینگر، دانشگاه لیدن هلند.

⁵ Social Science Citation Index (SSCI)

⁶ Arts & Humanities Citation Index (A&HCI)

(در این مقاله) علاوه بر این، مروری بر انواع شاخص‌های کتاب سنجی نیز ارائه شده است. همچنین، رابطه انواع شاخص‌های کتاب سنجی با شاخص‌های توسعه یافته توسط سایر پژوهشگران (در این زمینه) نیز مورد بحث قرار می‌گیرند. در نهایت، دو برنامه به منظور نشان دادن ظرفیت‌های "پایگاه داده" و ظرفیت‌های "شاخص‌های کتاب سنجی مشتق شده از آن"، ارائه شده است. ظرفیت‌پایگاه داده، نشان دهنده ترکیب مطالعات شاخص‌های کلان "کلاسیک" و تجزیه و تحلیل کتاب سنجی گروه‌های پژوهشی یا مؤسسات است. ظرفیت شاخص‌های کتاب سنجی، تجزیه و تحلیل دقیقی از خروجی نشریات یک کشور در هر بخش نهادی را ارائه می‌دهد.

چکیده مقاله موئد و هزلینک^۱

هدف اصلی این مقاله، ارزیابی سهم ادبیات بین‌المللی تولیدات علمی اسپانیا، در جریان پژوهش‌های نوآوری و مدیریت فناوری است (Henk F Moed & Hesselink, 1996). بدین منظور، ۷۲ مقاله منتشر شده دهه گذشته، در معتبرترین مجلات بین‌المللی، در جریان این پژوهش، مورد ارزیابی قرار گرفته است.

از تجزیه و تحلیل اطلاعات، این نتیجه به دست آمده است که از سال ۱۹۹۵ تا به امروز، از نظر کیفی و از نظر کمی، تحول مثبتی وجود داشته است. به همین ترتیب، پژوهشگران دریافتند که پژوهش‌ها در این فرایند، اساساً بر گروهی از دانشگاه‌های هلند مرکز بودند که عملکرد (پژوهشی) کاهشی داشتند. با این وجود، در این مقاله، منحصرأ بر یک یا چند موضوع پژوهشی مرکز نمی‌گردد، بلکه طیف وسیعی از موضوعات، مد نظر خواهد گرفت.

چکیده مقاله ون دن برگه، هوین، بروین، موئد، کینت، لیوول، اسپرویت^۲

طی چند سال گذشته، مطالعات کتاب سنجی با محوریت بررسی عملکرد پژوهشی، در سه دانشگاه فلاندر (دانشگاه گنت، دانشگاه کاتولیک لوون و دانشگاه آنتورپ) انجام شد (Van den Berghe et al., 1998). تجزیه و تحلیل طولی، از ورودی‌های پژوهشی، خروجی نشریات و تأثیر آنها، در بازه زمانی ۱۲ ساله و برای صدها گروه پژوهشی انجام شد. این مقاله، روش کلی استفاده شده در این مطالعات را نشان می‌دهد و نتایج اصلی از عملکرد پژوهش‌های علمی مربوط به دانشکده‌های پزشکی، علوم و داروسازی در سه دانشگاه درگیر در فرایند ارزیابی را ارائه می‌دهد. علاوه بر موارد فوق، این مقاله بر واکنش پژوهشگران شاغل در این دانشکده‌ها و مقامات مسئول ارزشیابی دانشگاه (در خصوص مطالعات) مرکز است.

^۱ ا.ف. موئد، هزلینک (۱۹۹۶). خروجی انتشارات و تأثیر پژوهشی دانشگاهی رشته شیمی در هلند در دهه ۱۹۸۰: تحلیل کتاب سنجی و پیاده‌سازی سیاست‌های پژوهشی. مجله سیاست‌گذاری پژوهشی، ۲۵، ۸۱۹-۸۳۶. الزویر. دانشگاه Stichting SON/NWO

^۲ ون دن برگه، هوین، بروین، موئد، کینت، لیوول، اسپرویت (۱۹۹۸). شاخص‌های کتاب سنجی عملکرد پژوهشی دانشگاهی در فلاندرز: مجله انجمن علوم اطلاعات آمریکا (ASIS) لشایک: ۴۹، ۵۹-۶۷. دانشگاه لیدن هلند. دانشگاه گنت (خنت) بلژیک. دانشگاه آنتورپ، آنتوپن بلژیک.

این مقاله، بر کاربرد تکنیک های کتاب سنجی در فعالیت های پژوهشی در کشور چین، تمرکز دارد (Moed, 2002). مقاله مذکور، بر اساس داده های استخراج شده از نمایه استنادی علم (SCI) و سایر شاخص های استنادی مرتبه به آن (از موسسه ISI)، تهیه شده است.

نتایج اصلی مقاله نشان می دهند که تجزیه و تحلیل کتاب سنجی، بر اساس پایگاه های داده ISI، می تواند شاخص های مفید و معتبری از جایگاه بین المللی فعالیت های پژوهشی چین، ارائه دهد. این مهم، زمانی محقق می شود که تجزیه و تحلیل ها، (به درستی) با تعداد نسبتاً زیادی از مجلات ملی چینی اجرا گردند که تحت پوشش شاخص های ISI قرار گرفته اند.

در این مقاله، استدلال می گردد که تمایز میان دیدگاه ملی و بین المللی، مهم است. به منظور ارزیابی فعالیت های پژوهشی چین از منظر ملی، شایسته است تا از پایگاه های داده های ادبیات علمی استفاده شود که پوشش خوبی از نشریات چینی دارند (مانند پایگاه استنادی علوم چین (CSCD)).

ارزیابی جایگاه پژوهشی چین، از دیدگاه بین المللی، باید بر اساس پایگاه های داده ISI باشد. اما پیشنهاد می گردد، مجلات ملی چینی از این تجزیه و تحلیل، حذف شوند. علاوه بر این، پیشنهاد می شود یک "شاخص از فعالیت های انتشاراتی بین المللی"^۱ در این زمینه محاسبه گردد. شاخص انتشارات بین المللی، به عنوان درصد مقالات، در مجلات پردازش شده برای شاخص های ISI، محاسبه می شود. در این محاسبه، با حذف مجلات ملی چین، نسبت به کل مقالات منتشر شده به زبان چینی، یا کل مقالات منتشر شده در مجلات دیگر (صرف نظر از اینکه مجلات مذکور، برای نمایه های ISI پردازش می شوند یا نمی شوند) برآورد می گردد. این شاخص، تنها با ترکیب مناسب شاخص های ISI و CSCD قابل محاسبه است.

این مقاله، روش شناسی عمومی، جهت توسعه شاخص های عملکرد کتاب سنجی را شرح می دهد (Moed et al., 2002). چنین توصیفی می تواند چارچوب یا الگویی را در راستای انجام پژوهش های کاربردی در زمینه مطالعات کمی ارزشیابی علم و فناوری، به ویژه در علوم انسانی و علوم اجتماعی، ارائه دهد.

این چارچوب، بر اساس مطالعه در مورد نتایج علمی در زمینه حقوق در چهار دانشگاه بزرگ فلاندر (قسمت هلندی زبان بلژیک) طرح می گردد. این مطالعه نشان می دهد که کتاب سنجی، بسیار فراتر از انجام تجزیه و تحلیل استنادی

^۱ مؤنده (۲۰۰۲). اندازه گیری عملکرد پژوهشی کشور چین با استفاده از نمایه استنادی علوم. مجله علم سنجی. شاپک: ۲۹۶-۲۸۱.

^۲ Chinese Science Citation Database (CSCD)

^۳ indicator of international publication activity

^۴ مؤنده، ندرهوف، لیوول (۲۰۰۲). به سوی عملکرد پژوهشی در علوم انسانی. کتابخانه ترنند (موضوع خاص در نظریه جاری در علوم کتابخانه و اطلاعات سنجی)، شاپک ۵۲۰-۴۹۸، ۵۰ گروه JHU دانشگاه لیدن. دانشگاه گنت بلژیک

و بر اساس شاخص های تولید شده توسط مؤسسه اطلاعات علمی (ISI) انجام می گیرد (زیرا داده های استنادی، در این مطالعه نقشی ایفا نکردند).

تعامل با دانشمندان، در زمینه های مورد بررسی و آزادی عمل در ارائه نتایج کمی، از ویژگی های مبنایی روش شناسی است. کتاب سنجی باید به عنوان ابزاری، جهت ایجاد بستر مناسب از عملکردهای پژوهشی، استفاده شوند. علی رغم اینکه این مقاله، بازتاب کاملی از عملکرد شاخص های کتاب سنجی ارائه نمی دهد، اما تجزیه و تحلیل کاملی را از چگونگی ساختار فعالیت دانشمندان در علوم انسانی و علوم اجتماعی، ارائه می دهد.

این ساختار را می توان به لحاظ تجربی از نظر قوام و میزان اجماع دانشمندان، مورد بررسی قرار داد. سایر موضوعات را می توان در مطالعات بعدی و با جزئیات بیشتری بررسی نمود. استدلال می گردد که هدف اصلی از توسعه و استفاده از شاخص های کتاب سنجی، ترغیب پژوهشگران به بحث در خصوص ماهیت کیفیت علمی، ابعاد اصلی و عملیاتی شدن شاخص های کتاب سنجی هستند.